

teekäija

juuli/august

KRISTLIK AJAKIRI
AASTAST 1904

7/8.2018
hind 3€
teek.ee

• ERKI TAMM jätkab kirgliku otsijana •

- Risti vägi ja riigi vägi
- Imperatiivide paavst Franciscus
- Wappenwili mägikoopas kohtusid maailma baptistid
- Mis või kes hoiab koguduste liitu koos?

Kolme päevaga paremaks suhtlejaks

■ Laura Maide, Sõbralt Sõbrale turundus- ja kommunikatsioonijuht

EKB Liidule kuuluva Nuutsaku puhkekeskuse suvine kalender on täidetud koguduste laagrite ja suvepäevadega. Sinna vahele mahub aga üks väike, kuid see-eest oluline ettevõtmine – lastelaager „Hoolime koos” –, kus osalevad lapsed, kellel on perekondlikust taustast tulenevalt elus vähe võimalusi. Neist paljude jaoks on tegemist suve – või isegi kogu aasta – tähtsündmusega. Sõbralt Sõbrale on selliseid laagreid korraldanud juba kaheksa korda. Viimane neist toimus 19.–21. juunil.

Ligi sadakond last tuli kokku, et kuulda ja õppida, mis on suhetes oluline, milline on üks tõeliselt hea suhtleja ja kuidas ise paremaks suhtlejaks saada. Laagri teema kandis pealkirja „Mina suhtlen, tema suhtleb, meie suhtleme”.

„Hoolime koos” laager andis raskest oludest pärit lastele võimaluse olla

osa hoolivast ja rõõmsast perekonnast. Laagripäevad olid mitmekesised. Suhtlemist harjutati mängides, sportides, meisterdades ja näideldes. „Märkasid, et lapsed muutusid laagris olles avatumaks ning julgemaks,” tunnustas arengut grupijuht Kulla Mellov. „Päin tähele, et nad õppisid üksteisega arvestama ning nautisid koos tegutsemist,” lisas ta. Pingutusele aitas kaasa ka see, et laagripäevad olid telefoni- ja nutivideinate vabad.

„Läbi erinevate seminaride ja piiblitlugude kuulsid ja nägid lapsed erinevaid suhtlusolukordi ning said teada, kuidas nendes õigesti käituda,” ütles grupijuht Marit Tolmusk. Psühholoog Liis Arras rääkis lastele emotsioonidega toimetulemisest. Noored teismelised õppisid Karita ja Meelis Kibuspuu käest, milline on täisväärtuslik romantiline suhe.

Suurimat elumuutust nägime laagris aga 6–8liikmelistes väikegruppides,

▲ „Kui lapsed sind laagrisse jõudes kohe kallistama tulevad, on näha, et kohtumist on kaua oodatud ja ka pärast laagrite vahel olnud pausi on lähedased suhted säilinud,” ütleb grupijuht Hanna Aruoja. Foto: Iren Mõttus.

kus igapäevaselt koos aega veedeti. „Grupid muutusid aina kokkuhoidvamateks, kuna lastel tekkis usaldus nii teiste laste kui ka grupijuhtide vastu,” ütles vabatahtlik Hanna Aruoja. Sügavalt vesteldi nii sellest, kuidas saada paremaks suhtlejaks, kui ka sellest, mis saab pärast surma ja kuidas Jumal teeb imesid. Laste sotsiaalsed oskused arenesid märgatavalt. „Seda eelkõige tänu pühendunud täiskasvanutele, kes on heaks eeskujuks, julgustavad lapsi kaaslastega arvestama ja sõpradega koos tegutsemisest rõõmu tundma,” ütles Kulla. Ka grupijuht Marit kinnitas: „Oli tõesti näha, et lapsed reageerisid tähelepanule ja koos aja veetmisele väga positiivselt: tekkis usalduslik side, kus jagati enda kurbi ja rõõmsaid eluhetki. Selle kaudu sain neid enda kogemusest lähtuvalt julgustada ja kinnitada.”

Laagrist lahkusid rikkamana nii suured kui väikesed. „Laste rõõm ja tajutav väärtus, mida laagrid nende ellu annavad, annavad jõudu ka tulevikus sarnaseid üritusi korraldada,” ütles peakorraldaja Johanna Rosenvald. „Järgmine „Hoolime koos” laager leiab aset talvisel koolivaheajal. Jõudumööda püüame lastele ja peredele toeks olla ka laagrite vahelisel ajal,” lisab ta. ■

◀ Tuletõrjeolümpia pakkus lastele suurt elevust. Foto: Iren Mõttus.

6–9 Koos abipastor Vilver Orasega oli hea võidelda läbi nii rasketest kohtadest kui ka alustada tänaseks väga suureks kasvanud Kalamaja päevadega. Palju oli otsimist, katsetamist. Ühel hetkel mõistsime, et peame saama taas jüngriteks. Ei piisa usulistest teadmistest, mis üksi on jõuetud. Foto: Annika Metsla.

12–13 Santa oli füsioteraapia üle küll väga rõõmus, aga kohe alguses tegi ta selgeks, et ei taha midagi kuulda Jumalast, kuna on ateist. 10 aastat oli ta olnud onud kodus. Ratastooli ei tahtnud ta kasutada, sest kartis, et muutub siis invaliidiks, kellest pole mingisugust kasu; aga tema sai ju veel natukene käia. Foto: Jaunā Vienotība.

20 On tähendusrikas laulda ja palvetada Wappenwili, mägikoopas, kus 16. sajandil kogunesid tagakiusatud anabaptistid. On mõtlemapanev osaleda baptistide ja reformeeritud kristlaste ühisel jumalateenistusel Grossmünsteri kirikus, kus 1519. aastast alates seletas Jumala sõna Ulrich Zwingli. Foto: Helle Liht.

SISUKORD

■ Esikaanel. Riina ja Erki Tamm Roomas 25. pulma-aastapäeval. Foto: Perekond Tamme erakogu.

- 2 Kolme päevaga paremaks suhtlejaks
Laura Maide
- 4 Kas usk on „avalik asi” või „eraasi”?
Ester Murrand
- 5 Jumala juures on kõike küllaga **Ermo Jürma**
- 6 Erki Tamm jätkab kirgliku otsijana
Ermo Jürma
- 10 Apostlite teod 29
Meego Remmel, Johanna Rosenvald
- 12 Näe inimest, mitte tema puuet!
Helina Voogne
- 14 Suvi EKB Liidu kogudustes
- 16 Risti vägi ja riigi vägi **Joosep Tammo**
- 19 Imperatiivide paavst Franciscus
Joosep Tammo
- 20 Wappenwili mägikoopas kohtusid maailma baptistid **Toivo Pilli**
- 21 Koguduste kasvu mõjutavad tegurid
Elina Kivinukk
- 23 Mis või kes hoiab koguduste liitu koos?
Einike Pilli
- 25 Suvi EKB Liidu kogudustes
- 25 Mis mõtted võivad hea elujärgiga inimesel pähe tulla? Ristsõna
- 26 Uut seminaris
- 27 Kristlased arvamusefestivalil – ja arvata oli
Rando Selbak
- 28 PP40

Kuidas oleks ristiusk püsinud kaks tuhat aastat, kui usklikud oleksid kogu infot üksnes endile hoidnud?

Kas usk on „avalik asi” või „eraasi”?

■ Ester Murrand, Pärnu Sool ja Valgus kogudus

Eestlased olevat usuleige rahvas. Samuti on nad tuntud rohke suit-siidsuse, alkoholitarbimise ja kõrge abielulahutusprotsendi poolest. Meie kohta öeldi vanasti isegi „tuim rahvas”. Mõni ütleb praegugi.

Vaatamata sõbralikele rändurmunkadele, kes esimestena sellele maale evangeeliumi tõid, tuldi siia poliitiliste ja majanduslike otsuste tõukel tule ja mõõgaga ristiust peale suruma. See oli ka hilisemal nõuka-ajal põhiline argument igasuguse religiooni põlastamiseks.

Nii pole midagi imestada, kui paljude arvates peaks igasugune religioon olema n-ö „peidus pool” ehk „eraasi”.

Kui usk oleks olnud vaid peidus...

Muidugi ei peaks oma töökspidamisi teistele peale suruma, vaid iga inimene võiks ise oma arusaamadele jõuda. Kuid kui religioon oleks vaid „eraasi”, kuidas me siis üldse midagi erinevatest usunditest teaksime? Kuidas oleks ristiusk püsinud kaks tuhat aastat, kui usklikud oleks kogu infot üksnes endile hoidnud?

Kuidas oleks siis meil üldse lootust? Kuidas oleks maailmas olemas hea ja vale kriteeriumid, kui oleksime hüljanud kümme käsku, mis moodustavad ometi kogu inimühiskonna põhilise moraalkoodeksi?

Kuidas oleks juurdunud halastustöö, laste- ja hooldekodud ning sotsiaaltöö – see kõik on ju pärit kristlikest põhimõtetest...

Kas pörkuksime praegu probleemiga samasooliste kooseluseadusest? Kui läbi aastatuhandete poleks olnud arusaama abielust kui mehe ja naise vahelisest suhtest, mis põhineb armastusel, mille Jumal ise

meile andnud on, ning mehe ja naise kooslusest sündinud lastel, kes tagavad inimühiskonna jätkusuutlikkuse, poleks inimkond jätkunud...

Piir „avaliku” ja „era” vahel

Eesti olukord on pingelisem kui nt Poolas või Ameerikas ja enamikes riikides, kus see, et inimene (olgu ta katoliiklane, luterlane, baptist, õigeusklik, budist või moslem) usub Jumalat, on täiesti normaalne.

Suuresti vaieldav muidugi on käia ükselt uksele koputamas, meelitamas libekeelse jutu, kena, hoolitsetud välimuse ja sõbraliku moega... Samas kuulub küllap ka see vabaduse põhimõtete hulka.

Kas religioon, olgu tegemist tõsi- ja korraliku ristiustu, traditsioonilise islami, hinduismi või mis iganes religioosse liikumisega, peaks ikkagi olema „avalik asi” või „eraasi”?

Tavaliselt mõtleme „avaliku” all piirkonda väljaspool kodu – töökohta, õppeasutust, kaubakeskust, tänavat – ja „era” all oma kodu, mõtteid, isiklikke suhteid jne. Kuid kui eraasjad ja otsused puudutavad juba ühiskonda, poliitilisi, tööalaseid, õpingutealaseid otsuseid, on „era” saanud „avalikuks”.

Kui näeme tänaval rõõmsaid noori kristlasi, kes jagavad oma usu- lisi töökspidamisi teiste inimestega, sest nad lähtuvad kristlaste Suurest Misjonikäsust ja esitavad selleks evangeelse sisuga elavaloomulisi laule, on mitmeid viise reageeri-

miseks. Inimese suhtest religiooniga, tema avatusest või suletusest oleneb, kas ta läheb õlgu kehitades edasi, jääb seisma, kuulab hetke ja läheb ikkagi edasi, olles pahane, et tema arvates „eraasjaga” on trügitud tema isiklikku maailma, või jääb kuulama, hakkab asja üle sügavalt järele mõtlema, võib-olla isegi imetleb nende julgust. On see siis nüüd „eraasi” või „avalik asi”?

„Eraasjast” saab „avalik”

Kui loeme aga seadustest, mis on kuskil „kõrgemal” tavainimeste teadmata vastu võetud ja mis muudavad ühiskonna alustalasid, on olukord aga „eraasjast” juba kaugel. Kui transgeneetilised ja LGP-inimesed nõuavad riiklikult tagatud luba kiriklikuks laulatuses, on ilmselgelt „eraasjast” tehtud suur „avalik”.

Me ei kujuta tänapäeval enam ette, et kunagi on olnud täiesti teokraatlik ühiskonnakorraldus, kus inimene eksisteeris vaid kirikuraamatutes – kui ta polnud ristitud õige pea peale sündi, polnud teda olemaski. Sestap on natuke „era” siiski päris normaalne, usku kohustuslikuks teha ei ole lahendus...

Seega usun, et religioon peaks olema tarvilikul määral ERAASI, aga mitte isiksust riivav, alandav, pealesuruv, kuid piisavalt AVALIK, et mitte olla infopuudulik, vaid jätkusuutlik ühiskonna suhtes, maailma paremaks muutev, lootustandev, lepitav, armastav! ■

► Pärnu Oikumeenilise Naiskoori ühislaul on Ester Murrandi juhtimisel helisenud üle terve Maarjamaa. Foto: Triin Arak.

teekäija

teek.ee

7/8/2018 (300/301)

ISSN 1736-1605

Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu väljaanne

Peatoimetaja: Ermo Jürma

Tel 56220045

e-post: ermo@teek.ee

Toimetusrühm:

Märt Saar, Toivo Tänavsuu,

Leho Paldre, Hele-Maria Taimla

Keeletoimetaja: Tiit Palm

Toimetuse aadress:

Koskla 18, 10615 Tallinn

Tel 6700698

Trükk: AS Rebellis

Kujundaja: Päivi Palts

TELLIMINE

- Teekäija kodulehelt: teek.ee
- pangaülekandega: Eesti EKBK Liit, Swedbank
EE732200001120064572
(selgitusse: oma nimi ja aadress, kuhu ajakirja tellitakse)
- EEKBL kantselei: tel 6700698
- koguduste kaudu

Tellimishinnad:

1 aasta (11 numbrit):	25 €
poolaasta (6 numbrit):	14 €
pastori- ja sõbratellimus:	20 €
Skandinaavia, Euroopa:	45 €
Kanada, USA:	60 €

Reklaamihinnad:

	1 lk	½ lk	¼ lk
4 värvi	64 €	42 €	25 €
2 värvi	38 €	22 €	13 €
1 värv	25 €	16 €	10 €

Meil on võimalus õppida tundma
Piibli suuri töotusi ja toetuda neile.

JUMALA JUURES ON KÕIKE KÜLLAGA

■ Ermo Jürma,
Teekäija peatoimetaja

Küll meil läheb hästi! Eesti majandus kasvas 3,6%, maal on rahu, kuigi mitte kogu maailmas. Igal aastal on tõusnud pension ja palgad ning päikesepaistet on olnud rohkem kui küllalt. Kuid stabiilsed ajad ja jätkuv heaolu pole loodusseadused, need võivad ka äkitselt muutuda.

Vaevalt 2800 aastat tagasi elas Iisraeli jagunenud kuningriik samuti hästi – nii Põhjariik kuningas Jerobeami kui Lõunariik kuningas Ussia all läksid kolm aastakümnet näiliselt üksnes ülespoole. Aga siis muutusid ajad hoopis pööraseks. Tuli vennatapusõda, põhi lõuna vastu. Lisaks veel kõlbluse allakäik ja korruptsioon ülemise kümne tuhande keskel.

Sellel taustal saab mõistetakavaks, mis oli Jesaja töötuses nii lootustandev. Prohvet oli Jumala ülesandel kuulutanud: „Issand on kõrge, sest ta elab kõrgel, tema täidab Siioni õiguse ja õiglusega. Tema on su aegade tagatis, abi küllus, tarkus ja tunnetus; Issanda kartus – see on Siioni rikkus” (Js 33:5–6).

Kord oleksid iisraellased nii põhjas kui lõunas kukalt kratsinud ja mõistatanud: „Mis see prohvet küll tahab? Meil läheb ju hästi!” Kuid kui silmapiiril mustas välispoliitiline äiksepilv, oli aeg meenutada Jesaja töotust: Jumal toob kord taas õiguse ja hoolitseb õigluse eest ning tema juures on ootevalmis ka see, millest ka näiliselt ideaalse-

tel aegadel pole küllalt – pääste, tarkus ja tunnetus!

Meil on võimalus õppida tundma Piibli suuri töotusi ja toetuda neile. Jumal tahab olla meie „aegade tagatis”. Tema juures ei häiri meid suve- ja talveaeg. Tema kingib meile kohtumistunnid armsate inimeste, oma koguduse ja iseendaga. Kuigi meil kõigil on ühes päevas ühepalju aega, kurdab samas kasvav hulk, et neil on aega vähe. Seepärast on arukas iga päeva kavas arvestada Jumala pakkumisega.

Tema juures on „abi küllus”. On mitmeid töid, mida me üksi ei suudagi teha; on ülesandeid, mille lahendamine käib üle jõu. Kuid Jumal pakub abi.

Temas on „tarkus”. Vanas Testamendis kordub refräänina lause: „Issanda kartus on tarkuse algus!” Seda on hea hoida silme ees õppeaasta algul ja elukooli lõpuklassides.

Temas on „tunnetus”. Elus on asju, mida me oma viie meelega ei taju, ka hoolsalt õppides ja harjutades ei omanda, kuid milleks Jumal annab parimad juhised.

Kui oleme kohtunud Jeesuse Kristusega, näinud tema koguduse keskel ja ajaloos, kuidas Jesaja raamatu töötus oma head vilja kannab, kasvab meie usaldus selle kõrgemasse maailma juhatava suunaviida vastu.

Jumalalt kõlab meile nii headel aegadel kui uutest oludes: „Sulle piisab minu armust” (2Kr 12:9). ■

ERKI TAMM jätkab kirgliku otsijana

- Ermo Jürma, Teekäija toimetaja
- Fotod: Perekond Tamme erakogu.

▲ Kui istume aga ümber laua, siis nagu Itaalia pere – kõik räägivad ja mitte keegi ei kuula. Sõnaõiguse eest peab võitlema. Foto: Peep Kirbits.

Meie usuisa Aabraham rändas oma telgiga paigast paika – mis on Sulle Sinu 50 eluaastaga läbirännatud kogudustest meelde jäänud?

Nuttes olin magama jäänud, kui 3aastasena Kohilast isa, ema ja õega esimese teenimispaika, **Sadalasse**, sõitsime. Isast sai pärast keerulist noorusaega pastor ja sellele kutsumusele järgnes kogu pere. Sadalast **Kiviõlli** ja sealt **Ridalasse**. Esimeses koguduses tegin

7aastasena teadliku otsuse oma elu Jumalale anda, teises sain ristitud ja alustasin noortetööga. Meie pere kasvatas seal kuuelapseliseks. Vanema pojana aimasin, et vanematel lihtne pole. Mäletan, et ühel laupäeval peale sauna vajus ema toas jõuetult kokku. Kartsin, et ta sureb.

Ridalast läkitati mind diakoniks ordineerituna seminari õppima ja juba koos Riinaga meie esimesse iseseis-

Lapsed ütlevad, et issi üritab neid metsa viia, aga emmega tehakse linnategemisi.

vasse teenimispaika **Kärdlasse**. Kogudusse tuli 90ndate alguses tohutult noori, aga me ei osanud neid toona jüngerdada. Kuid mõni hea tagasiside on jõudnud minuni 30 aastat hiljem.

Kärdlasse minnes olin 25 ja Riina 22. Üks armas koguduseõde pani Riinale kaela paberist väljalõigatud südame kirjaga „Koguduse ema”. Ta oli selleks ajaks olnud kristlane vaid poolteist aastat. Olime vähenõudlikud – asusime elama ühe koguduseliikme koju, ülemise korruse kahte väiksesse tupp. Kõõki polnud ja Kärdlas öeldi – „Solk sees, vesi väljas.” Riinal polnud saarel ühtki tuttavat. Koduigatsus aga meeletu. Mina põdesin iga kriitikat. Vana pastor Ado Kaups oli aga hiidlaslikult muhe ja võitles mu tagalas. Olen talle tohutult tänulik. Majanduslikult oli ka kitsas. Mandril käimised olid kallid ja keerulised ettevõtmised. Pikkim praamisõit kestis 26 tundi. Mõistan tänaseid noori pastoreid ja nende abikaasasid tänu nende kogemustele.

Kui 2004. aastal mandrile tagasi kolisime, vajasime päris suurt veoautot. Saarel sündisid kõik meie neli tütart, kelle jaoks ema oli kogu aeg kohal. Hakkasin seda tööd hindama alles hiljem.

Jumal avas vaikselt uksi kogukonnas. Täna võin vist öelda, et see on minu teema. Kunagise sõjaväekaaslasest poolt kutsuti volikogu komisjoni, mis päädis aastatepikkuse poliitilise tegevusega. Ideaalis soovisin, et kogudus saaks kogukonnas tugevamaks kaasarääkijaks. See õnnestus alles hiljem – Kalju koguduses. Ei piisa üksnes sellest, et pastor käib ja esineb.

Toona tunti huvi usuõpetuse vastu. Aastate pärast laulatasin Tallinnas naise, kes oli oma esimese Uue Testamenti saanud usuõpetuse tunnis minu käest. Hiljem jätkasin ajaloo- ja ühiskonnaõpetusega. Väga eriliseks elukogemuseks said viis aastat Palade Põhikooli juhina. Mitmete kolleegidega suhtleme tänaseni. Aasta tagasi võisin Kalju kirikus palvetada kunagise õpilasega Hiiumaalt. Iial ei tea, mis ja kus kasvama läheb.

Täna võin vist öelda, et kogukond on minu teema.

Allika koguduse kutsel tulime mandrile tagasi. Alustasime päris suure perena otsast. Keilasse leidsime koguduse abiga korteri. Kogudus käis koos Mustamäel rendipindadel. Palju mõjutas koguduse elu Allika koor, keda kutsuti igale poole laulma. Vaimulikult oli võimsaim kogemus Saksamaa kontsertreis. Jumal tegi sellest misjonireisi. Ka luteri kirikus ja kohalikus pubis esineva koorikontserdi keskel oli evangeelne sõnum.

2006. a liitusime **Kalju** kogudusega. Sellesse aega jääb nii palju sündmusi, et nimetan vaid mõnda. See, kuidas Jumal avas mind nägema sõltuvuste ja puudusega võitlevaid inimesi, muutis mu elu. See oli väljakutse ka kogudusele. Meie tütreid hakkasid neid mehi hellitavalt kutsuma „meie joodikuteks”. Sätusin ka Toidupanga ja Kopli supiköögi rajamise juurde, kus paljud inimesed kogesid hoolimist ja said tagasi usu. Koos abipastor Vilver Orasega oli hea võidelda läbi nii rasketest kohtadest kui ka alustada tänaseks väga suureks kasvanud Kalamaja päevadega. Palju oli otsimist, katsetamist. Ühel hetkel mõistsime, et peame saama taas jüngeriteks. Ei piisa usulistest teadmistest, mis üksi on jõuetud. Jeesus ütles: „Minge! Tehke!” Palvetasin Jumala poole, et ta oma väega appi tuleks.

Meie tütreid said Kalju ajal päästetud ja ristitud. Minu sünnipäeva eelõhtul puudutas Jumal Helerini nii, et ta soovis järgmisel päeval ristitud saada. See on tähtis, et su lastel on hea ka selles koguduses, mida sa juhid. Kuigi seal on olnud igasuguseid päevi, oleme püüdnud lastega kõike läbi arutada. Nad juba teadsid, kui issi hüüdis: „Lapsed, tulge suurde tuppa!” Palves oleme võidelnud üksteise rasketest kohtadest läbi. On olnud olukordi, kus nemad palvetasid minu eest.

Ihkad Sa vahel tagasi metsa(tööle)? Nüüd sa vihjad mu metsandusõpingutele Luua koolis. Sain selleks inspiratsiooni isalt, kes Kiviõli pastoritöö kõrvalt oli metsavaht. Meil oli isegi selle tööga kaasas käiv ametimaja ja

▲ Suur eeskuju oli mu vanaisa (Edgar Kaldver). Mõisavalitseja poeg, sõjas ja Siberi vangilaagris käinud mees, kes pensionieas veel kümneks aastaks Avispeale pastoriks läks. Fotol koos ema ja isaga Jõgeval meie Nõukogude tn korteris.

▲ Kiviõli koguduse noortetöös osalesid eestlased ja volga-sakslased.

hobune, pullid, lambad. Mulle meeldisid heinatalgud koos metskonnarahvaga. Jahil käimised isa ja metsaülema ning -tehnikuga. Mäletan üht ilvesejahti, kus koertega jälgi ajasin.

Mets on mulle nagu Peetrusele kalapüük. Praegu piirdub mu metsaarmastus Tommiga Keila pargis jalutamas käimistega. Vahel võtame ette ka pikemaid matku. Lapsed ütlevad, et issi üritab neid metsa viia, aga emmega tehakse linnategemisi. Tasakaal.

Mida oled õppinud EKB Liidu eelnevate presidentidelt?

Kui **Meego Rimmel** helistas ja kut-

sus peasekretäriks, olin metsas tööl. Pastori- ja koolitöö Keilas olid nii ära väsitanud, et panin õpetajaameti maha ja läksin metsa akusid laadima. Kõige rohkem olengi õppinud Meegolt või õigemini – temaga koos õppinud. Meegol on tohtu suhtlusvõime ja eriline hingehoiuand. Tehnilisi üksikasju saab õppida, aga igaühel on täita oma eriline osa. Meegole andis Jumal tuua fookusse uute koguduste rajamise.

Mul on hea meel töötada koos **Joosep Tammoga** (praegu Liidu vanematekogu esimees). Tema oli minu dogmaatika ja filosoofia ajaloo õpetaja juba seminaris. Ta pidi hinge kinni

Riinaga oleme läbi hea ja raskema õppinud teineteist kuulama ja mõistma.

◀ Meile meeldib koos käia kogudusi külastamas. Needki reisid on kvaliteetaeg teineteisega. Ridasal jagasime Jumala uuest väljakutsest Tallinnas peale 12aastast teenimist Kaljus.

hoidma, kui suhe Riinaga ilmsiks tuli, sest tüdruk polnud kristlane. Kuid mäletan, kuidas nautisime pannkooke, mida Riina oli valmistanud, kui Joosep meil Kärldas presidendina külas käis. Joosepi analüüsi- ja üldistamisvõimet imetlen. Korra aastas saame pooleks päevaks kokku, et käia läbi Liidu töö kõige erinevamad teemad.

Kogudusetööl on oma organisatsiooniline mõõde. **Helari Puust** tuleb juttu siis, kui räägime muutustest, milleks tal oli omal ajal Liidu juhina julgust. Helari loodud suhted USA *Converge* liidu ja sealsete pastoritega on aidanud üles ehitada teistsugust jagamiskultuuri meie Liidus. Ei pea kogu valu endas kandma, sest Jumal tahab, et kannaksime üksteise koormaid. Helariga on ka lihtsalt hea juttu rääkida, kui ta tuleb Allika koguduse üritustele Koskla majja (Liidu kantselei allkorru-sel rendib ruume Allika kogudus).

Ülo Merilooga võisin enne ta igavikku lahkumist teha Teekäijale intervjuu. Ta oli minu vanaisa Richard Tamme juures raudteel tööl, kui Tapa linna pommitati. See lõi väga emotsionaalse sideme. Kuid tegelikult tahtsin intervjuud teha, et kuulda tema arvamust minu kandideerimise kohta Liidu presidendiks. Ühel hetkel ütles ta: „Erki, ära keeldu sellest!” Ta ütles seda mitu korda. Tulime Oleviste Pereraadio stuudiost välja ja palvetasime altaril... ning korraga hakkas orel mängima Rudolf Tobiase „Eks teie tea, et te Jumala tempel olete...”

Kus Sinu ja Riina unistused kattuvad ja kus nad teineteist täiendavad?

Riina unistab vaikselt. Saan nendest asjadest aru vihjamisi. Tema on tohu-

tult panustanud meie pere heaolusse ja kodusse. Ta suutis juba meie Hiiumaa kaks väikest tuba hubaseks kujundada. Oleme koos unistanud meie tütardest ja nende tulevikust. Need unistamishetked ühendavad ja ülendavad. Unistustes olen otsustanud olla palju parem vanaisa, kui isana seda suutsin. Minu unistamisid on seotud palju töö ja kutsumusega. Selliselt ma arvan, et täiendame teineteist kõige paremini.

Teie suurpere hakkas pesa heitma – kuidas mõjutab see Sind ja Riinat?

Vanem tütar abiellus juulis ja järgmisel tütre seisab see oktoobris ees. See on meile täiesti uus olukord, aga meid on selleks pikalt ette valmistatud. Kui sul on tütre, kuuleb pulmajuttu palju. Riina on tüdrukutele olnud ka sõbranna eest. Neile on väga meeldinud, kui ema neid välja viib. Eriti ükskhaaval. Kui oleme koos kõõgilaua taga, läheb just Riina ja tüdrukute vahel mõnusaks naljatlemiseks. Naeru on palju. Naudin seda.

Tean, et tüdrukute abiellumine muudab peresuhetes paljutki. Kasvõi seda, et perre tulevad poisid. Hindan oma väimehi väga. Oleme saanud nendega nii meestejuttu rääkida kui ka *pinksi* mängida. Käisime tütre ja tema abikaasal külas. Täiesti uus ja väga mõnus kogemus.

Riina oli lastega kodus kogu Hiiumaa aja. 2010 lõpetas ta aga laste kõrvalt Mainoris ärijuhtimise. Tähtis on, et ka naine leiaks oma kutsumuse. Me oleme läbi hea ja raskema õppinud teineteist kuulama ja mõistma. Mul on selleks parajalt aega läinud. Oleme püüdnud leida aega kahekesi olemiseks. Juba Hiiumaal tuli kord aastas

mu ema lapsi hoidma, et saaksime pulma-aastapäeval välja minna. Praegu naudime päris sageli jalgrattasõitu või lihtsalt kohvikus jutuajamist.

Millises pimedas orus oled Sa tundnud Jumala erilist lähedalolu?

Kõigis. Nii nagu Psalmis 23 öeldakse: „Ka kui ma kõnniksin pimedas orus, ei karda ma kurja, sest sina oled minuga.” Kuid selleni jõudmine käib läbi palvevõitluse. Üksteise mittemõistmine kaastöölistega, keerulised olukorrad peres, selguse otsimine teenimises – sa lähed Isa ette ja valad välja oma südame, oma valu ja mõnikord ka viha ja jõuetuse. Vahel on need väga kriitilised hetked, vahel pikem protsess. Need on väga ausad olukorrad. Kui ole-

▲ Tommi on sotsiaalmeedias armastatud tegelane. Minu jaoks aga sõber, kellega kõik Keila ümbruse metsad läbi käidud.

Peale avariid oli oht, et elu laguneb koost.

me end tühjendanud iseendast, saab Jumal meie ellu rääkida täiesti uuel moel. Olen ise ja oma perega õppinud neis olukordades kõige rohkem. Meie vahetõrge Jumalaga on saanud rohkem päris suhteks.

Milline piiblisalm on juhtinud Sind uutele radadele?

Peale üht avariid, kui oli oht, et kogu elu laguneb koost, kordasin igal hommikul Jumala sõna: „Ma otsisin Issandat ja tema vastas mulle ning tõmbas mu välja kõigist mu hädasid. Kes tema poole vaatavad, säravad rõõmust ja nende palgeile ei tule kunagi häbi. Siin see armetu hüüdis, ja Issand kuulis ning päästis tema kõigist ta kitsikutest” (Ps 34:5–7). Lihtsalt loed ja seisad selle peal, et nii saab see olema ka minu elus.

Presidendiks kandideerimise eel küsisin Jumalalt juhtimist. Mõtlesin ühe ja teise inimese peale, kellest oli juttu olnud. Ja siis tuli selgelt sõna: „Mis see sinusse puutub? Sina järgne mulle!” (Jh 21:22).

Sa oled mänginud mitut pilli ja laulnud mitmes koosseisus – milline koht on muusikal Sinu vaimulikus töös?

Meie pere on kogu aeg palju laulnud. Sünnipäevadel teeme seda ja matustel käisin õdede ja vennaga isa-emaga kaasa. Peale teenistusi külalistega laulsime kodus. Vanaema istus veel 90sena klaveri taha ja saatis duuridega mõnd laulu. Tema õpetas mulle „Ameerika-maal üks usklik ema”. Meie lastele, kes teenistustel naudid ülistusmuusikat, meeldib samas, kui lõpetame pereüritusi vana koorilauluga „Keset õhtuvaikust seisan”. Kui terve pere kokku tuleb, ongi meid koori jagu – 34. Või- mu peab laulus olema!

Hea ja kaasakiskuv muusika sulatab, ühendab, tõstab üles, aitab valada välja nii igatsust kui rõõmu Jumala ees. Muusikas ja laulus peab siirust olema ja ise peab saama siiras olla, siis see kõnetab ka teisi. Samas olen õppinud Taavetilt, mis tähendab oma vaimu fokuseerida

Jumalat ülistama, kui ta ütleb: „Kiida, mu hing, Issandat!” (Ps 103:1).

Liidu presidendi üheks ametiülesandeks on välissuhtlus. Mida tahaksid sealt Eestisse tuua?

Me elame avatud maailmas. Füüsiliselt ja virtuaalselt. Meie inimesed liiguvad palju ja toovad kaasa kogutut. Ise liigudes näen, mis on toimumas ühiskondades ja mida Jumal on tegemas oma rahva hulgas. Arengud on muutunud globaalsemaks, ülepiirilisteks.

Euroopas näen meeleheitlikku lahenduste otsimist, sest kogudused ei kasva. Enam ei loodeta ühe või teise programmi või tehniliste lahenduste peale, mida kuskilt üle võtta (abimaterjalid jm). Muutuma peab midagi sügavamal tasandil – kristlaseks ja koguduseks olemise mõistmisel.

immigrante, kellest paljud on Jeesuse vastu võtnud, ning rajatud on mitmeid araabiakeelseid kogudusi. Ameerika partneritelt oleme õppinud töötajate üksteist toetavat kultuuri.

Mis on kõnetanud Sind tänavusel kuuma suvel koguduste keskel liikudes?

Olen kuumade suve eest tänulik. Olen puhanud. Rõõmustan koguduste keskel Püha Vaimu liikumisest, kui kogeme julgustust, rõõmu, elu väljakutsete jagamist. Kui inimesed avanevad ja eestpalveosa läheb voolama. Ja teate, seda on rohkem, kui arvata oskasin. Jumal tegutseb ja varustab oma rahvast olema esmaspäevast laupäevani Jeesuse tunnistajad, et meie maa kogeks nende kaudu elava Jumala väge ja abi.

▲ 1993. aastal lõpetanud seminari esimene lend kooli uue hoone vundamendil Tartus: Erki Tamm, Allan Lilleorg, Eduard Kakko, Andres Jõgar ja Einike Pilli (puudub Andres Saumets).

Jüngeriksolemisest räägitakse seepärast palju. Näiteks, kogu Vene baptistiliidu arengukava on sellele üles ehitatud. Inimesed tahavad kogeda, et tõesti ka päris elus toimib see, mida kogudustes õpetatakse. Ehedus, personaalsus, usaldusvärsus, väelisuus – neid märksõnu kuulen. Kogudusi, kes julgevad välja tulla harjumuspärastest vormidest ja katsetada uut, saadab sagedamini ka edu. Austria baptistiliidu kasv on üheks selliseks näiteks. Või Rootsi Evangeelse Vabakiriku (endine Örebro) julgus ja suutlikkus kõnetada

Milliseid teetähiseid tahaksid oma poole sajandi teekonnast kõige enam esile tõsta?

Jumal on juhtinud mu elu teatud sündmuste kaudu: Luua kooli ärkamine, seminariõpingud ja -kaaslased, ühiskondlik ja koolitöö Hiiumaal, südant avardanud teenimine alkohoolikute ja puudust kannatajatega Kalju ajal. Ja muidugi päris juhuslikuna tunduv kohtumine Riinaga – Tartus 27 aastat tagasi. Hea on olnud jagada seda elu tema ja mu kallite tüdrukutega. ■

Apostlite teod 29

■ Meego Rembali ja Johanna Rosensvaldi piiblitund suvefestivalil MEIE LUGU

▲ Eelfestivali reede keskpäeval kuulas Hiiumaal Hilleste palvelas Johanna Rosensvaldi ja Meego Rembali juhatatud piiblitundi saalitäis rahvast. Foto: Einike Pilli.

Kuidas teha piiblitundi Apostlite tegude raamatu (Ap) 29. peatükist, kui seda piibliraamatus ei ole? Apostlite misjon saab 28. peatükiga ühtäkki otsa, panes küsimä: kas järke ei tulegi? Meie usuisad on näinud meie loo järgnevust apostlitele. Olgu või näiteks Karl Kaupsi toimetatud juubelikogumik „50 aastat apostlite radadel. Jooni baptisti koguduste eluarengust Eestis”.

Kellele ja milleks kirjutati Ap?

Ap algavad sealt, kus Luuka evangeelium lõppes. Lugeja – *Teofilos* – saab ülevaate eelnenud sündmustest (1:1–3). Siis asetatakse ta otsekui apostlite endi keskele, kus tulevikunägemust avardab Jeesuse taevamineku eel, ajal ja järel toimu (1:4–14). „*Ei ole teie osa teada aegu ja tunde, mis Isa on iseenese meelevallaga seadnud*,” kinnitas Jeesus, „*vaid te saate väe Pühalt Vaimult, kes tuleb teie üle, ja te peate olema minu tunnistajad Jeruusalemmas ja kogu Juuda- ja Samaariamal ning ilma-*

maa äärteni” (Ap 1:7j). See võtabki kokku Ap ja kogu maailma misjoni nägemuse.

Ap kasutab „meie” vormi

Apostlite loo jutustaja näitab, et see on ühtlasi „meie” lugu. Paulusega Euroopasse missioonile suundumisest räägitakse „meie” vormis (16:10). On oletatud, et Luukas kirjutas esmalt evangeeliumi koos Paulusega ja lisas hiljem jätkuloo apostlitest. Sisenedes omaenda jutustatud loo sündmustesse „meie”-nimelises misjonimeeskonnas, esitab autor endki apostelliku nägemuse elluvijana. Sama nägemus antakse edasi *Teofilosele* (kr ‘Jumala sõpruse armastaja’) ja meile, lugedes end apostlite loo jätkuvasse sündmustikku.

Kes on Ap peategelane?

Apostlite jälil leiame, et meie eluloo peategelaseks pole me ise, vaid Jumal. Ta on kolmainuslikult sisenenud inimajalukku, olles toiminud Vana

Testamendi aegu end Jehoova nimel ilmutanud Iisraeli Jumalana, kehastunud inimeseks Jeesuse-nimelise Inimese Pojana, kelle eluloost jutustab Uus Testament, aga kes pärast Jeesuse taevaminemist on otsustanud toimida Püha Vaimu kaudu, kelle kesksest rollist Ap raamat tunnistust annabki.

Mis on Ap sõnum?

Ap-des jutustatakse, kuidas Püha Vaimu väes tekkis ja kasvas kristlik kogudus. Püha Vaimu tulek tõi uselu kvalitatiivse muutuse. Ühtäkki elati Jumala enese Vaimus, kes on õpetaja, lohutaja, julgustaja. Vaimu tarkus, vägi ja julgus võimestavad rõõmusõnumi kuulutamist kõigile rahvastele.

Kuhu jõuab Ap (rõõmu)sõnum?

Apostellik missioon, mille järjelugu jutustab meiegi elu, pole maiste riikide ega ühegi rahva võimu kehtestamise lugu, vaid lugu „*Jumala riigist*” ja „*ilmamaa äärteni*” levivast Jumala rahvast. Oleme kutsutud saama, olema ja jääma osaks üleilmse levikuga üle aegade püsivast Vaimu liikumisest. Olles algkoguduse eeskujul „*püsivalt ühel meelel palvetamas*” (1:14), võime meiegi saada „*väe Pühalt Vaimult*” (1:8), et tunnistada Kristust, alates oma kodulinnast läbi ümberkaudsete maade kuni „*ilmamaa äärteni*”. Kujundlikult peadib 28. peatükk sellega, kuidas Püha Vaimu väega võimestatud evangeelium on jõudnud vallutamatuks peetud Rooma linna, „*kuulutades Jumala riiki ja õpetades tõde Issandast Jeesusest Kristusest täiesti avalikult ja ilma takistamata*” (28:31). See kutsus meid misjoni võidukäigu lugu jätkama, kuna Püha Vaimu „*töötus on antud teile ja teie lastele ning kõikidele, kes on eemal, keda iganes Jumal, meie Issand, enese juurde kutsus*” (2:39).

Kas Ap Vaim võib edasi tegutseda ka „meie loos”?

Ap järsk ja viimistlemata lõpp kannab sõnumit, et Püha Vaimu teod jätkuvad – tänaseni. Meie lugu läheb edasi apostlite järel. Kuigi vahel võib tunduda, et elame jumalavaenulikul ajastul, jõuab rõõmusõnum järjest suurema

arvu inimesteni. Eriti plahvatuslikult levib kristlik usk täna Aafrikas, Ladina-Ameerikas, Aasias. Apostlid teotsesid maailmas, mis sarnaneb meie ühiskonnale. Igaühel omad jumalad. Abielusuhted segased. Künnikud peavad eetilisi piiranguid naeruväärseks. Skeptikud eitavad objektiivset tõetunnetust. Toonane oli nagu tänane. Siiski tunnistavad inimesed Jeesuse Issandaks, kes ehitab oma kogudust Püha Vaimu väes ja teeb meist oma kaastöölised.

Kuidas on Ap kujundanud baptistiliste usuliikumiste Pühakirja tõlgendust?

Usklike kogudusena loeme piiblit loo oma eluloos kehtivaks. Me tõlgendame oma elulugu just selle autoriteetteksti valguses. Nii teevad ka meie koguduste liiduga lõimunud usuliikumised ühel või teisel viisil hermeneutilis-narratiivse tagasiviite Ap-dele ja eriti Peetruse nelipühapäeva jutlusele, kus „see on, mis on üteldud prohvet Joeli kaudu”, Vaimu väes ja usurahva kogemuses täide läinud (2:16). Piiblitlugu ei lõpe 1. sajandil, vaid jätkub ka 19.–21. sajandil. Tõdeme, et „see on, mis on üteldud”, olgu eriliste meelega paranduse või Vaimu ilmingute kohta rõõmusõnumist osasaamisel, kestlik tänaseni.

Milleks on rõõmusõnum võimeline apostlite ja meieaegses ühiskonnas? Apostlite tegudes avalduvad jumala-riiklikud teod: imeteod ja tunnustähed; vaeste ja hüljatute eest hoolitsemine; inimeste päästmine (2:42–47). Jeesus töötas, et uskujaid saadavad tunnustähed, millega Issand oma sõna kinnitab (Mk 16:20). Rahvas tuli Jeruusalemmast ja ümberkaudsetest linnadest kokku, tuues haigeid ja rüvedatest vaimudest vaevatu, kes tervenesis (Ap 5:16). Jumal vabastab tänagi inimesi vaimsest ja füüsilisest sidumisest. Varakristlik kogudus sai tuntuks ka vaeste ja hüljatute eest hoolitsemisega, varustades neid toidu ja rahalise abiga ning kaasates neid hoolivasse kogukonda (Ap 2:44j). Sotsioloog Rodney Stark dokumenteerib, kuidas algkoguduse suhe vaestesse oli võtmeline selle plahvatuslikus kasvus. Tõrjutute aitamine ja kaasamine muudab nii üksikisikute kui kogu ühiskonna elu. Muudetud elud muudavad maailma. Ja „Issand lisas päästetuid päevast päeva nende hulka” (Ap 2:47). Kunagi varem pole maailmas olnud nii palju kristlasi kui täna. Meie osa on rõõmusõnumit edasi

▲ Hiiu saare palvelate õppekäigu raames taas elustatud mitme ajaloolise pühakoha toimekas elu. Foto: Einike Pilli.

jagada, et veel tuhanded lisanduksid päästetute hulka.

Rõõmusõnum on eksklusiivne ja inklusiivne

Uus Testament räägib ühtaegu rõõmusõnumi eksklusiivsusest ja inklusiivsusest. Evangeelium on kõige erilisem ja eristavam sõnum maailmas. See teeb teatavaks nii pääste kui hukatuse. Samas on see rõõmusõnum kõigile, kes seni võisid Jumala riigist vaid unistada. Paganad, vigased, vaevatud, koormatud, kõik on teretunud. Jeesus kuulutas: „Tulge minu juurde kõik, kes olete vaevatud ja koormatud, ja mina annan teile hingamise!” (Mt 11:28).

Hiiumaa ärkamisliikumise Vaimu kasvasid elukvaliteet ja sotsiaalne kapital

Hiiumaa kogukonda kannab ajalooliselt sotsiaalne kapital. Sotsiaalne sidusus inimeste vahel on tugev ja usaldusväärne. Kodust lahkudes jäetakse ukse lahti, kartmata varastamist, samas pannakse luud ukse taha, vähendamaks tulija jalavaeva, kui kauget näha, et kedagi pole kodus. Oma aegne ärkamine muutis inimelu külast külla. Üksteise umbusaldamine kadus. Äratusliikumise vili on ühtaegu vaimulik ja sotsiaalne. Kadus kõrtsikultuur, selle asemel ehitati palvemaju. Elurõõm leiti mitte alkoholis, vaid Püha Vaimu osaduses. Sotsiaalsed praktikad kujunesid elutervemaks, pereelud muutusid tervemaks. Hoiti truudust. Naise väärisk omandas uue tähenduse terves ühiskonnas. Lapsed võisid sündida turvalisse keskkonda. Elukvaliteet

kasvas koos ühiskondliku sidususe ja usaldusega. Samasugust elumuutvat usuliikumist vajavad hiidlased ja ees-
timaalased nüüd ja tulevikuski.

Kuidas võiks „meie lugu” rõõmusõnumi levikul muuta Eestimaad?

Ärkamisaja lugudes heiestub minevik. Meie kätte on usaldatud aga olevik ja tulevik. Mida peaks inimelude ja ühiskonna muutumiseks ära tegema Püha Vaim ja mida me ise? Ap suunavad meid andma Vaimu väes tunnistust Jeesuse valitsemisest Issandana üle kõige ja kõigi. Tunnistada saab väga laialdaselt – jagades rõõmusõnumit, tehes head, tõrjudes kurja, otsides Jumala riiki ja tema õigust, elades üheskoos kogudust ja ühiskonda ülesehitavat elu. Jumal on andnud meile igapäevaelus suure tegutsemisruumi. Käime töö, kasvatame lapsi, teeme häid tegusid – kõike seda tuleb meil endil teha. Samas ei saa me ise kedagi tuua patutunnetusele ega kedagi päästa. Meie saame jagada rõõmusõnumit Jeesusest. Ülejäänud on Püha Vaimu töö. Olles Vaimu hääle suhtes tähelepanelikud ja kuulekad, saab Jumal meid oma tahte teostamisel juhtida ja kasutada. Peame küsima ja paluma tema nägemust, milline võiks olla elu meie maal ja linnas ning kuidas saaks olla meie isiklik, perekondlik, koguduslik ja kogukondlik elu selle nägemuse elluvijaks? Milline oleks Ap 29, kui see jutustaks Püha Vaimu tegevusest läbi meie elu aastani 2029? Millises suunas astuda järgmine samm „apostlite radadel”, et „meie lugu” kujuneks Püha Vaimu läbi õnnistuseks ka järgmistele põlvkondadele? ■

Näe inimest, mitte tema puuet!

■ Helina Voogne, EKB Liidu misjonitöö koordinaator

EKB Liidu suvepäevadel väisas oma kodusaart misjonär Evelyn Apinis. Vestlesime tema lapsepõlvkooli sisehoovis.

Vahest kõik ei tunne sind veel. Millega oma abikaasa Kaspar Apinisega koos tegelete?

Alates 2001. aastast elan Lätis. Läksin Lätti Noorte Missiooni (Youth With A Mission) jüngrikooli ja peale seda jäin sinna tööle. 2007. aastal alustasime Kaspariga Riias programliga „Wings for Wheels” („Tiivad ratastele”, W4W). Teeme misjonitööd liikumispuuetega inimeste keskel.

Kuidas te neid inimesi aitate?

Esiteks on vaja aidata neil kodust välja tulla. Kellel see võimalik pole, neid külastame ja neile õpetame näiteks Piiblit. Kaspar on füsioterapeut ja saab teha tasuta füsioteraapiat, mille üle on õnnelikud ka need, kes Piiblist ja Jumalast midagi kuulda ei taha. Teraapia avab uksi. Selle käigus tekkinud vestluste tulemusel on mitmed inimesed päästmisele tulnud.

Üheks suuremaks ettevõtmiseks on iga-aastane suvelaager. Ükskõik, mis üritust me teeme, see sisaldab alati ka evangeelset sõnumit.

On sul mõnda lugu rääkida W4W töö tulemustest?

Kasparil oli lõputöö jaoks vaja teatud diagnoosiga lihashaigeid, kellele saaks teha füsioteraapiat ja näidata, et tal on olemas komplektne teraapia olukorra leevendamiseks. Selliseid inimesi oli raske leida, aga lõpuks kohtus Kaspar Santaga, kes oli füsioteraapia üle küll väga rõõmus, aga kohe alguses tegi ta selgeks, et ei taha midagi kuulda Jumalast, kuna on ateist. Santa oli viimased kümme aastat olnud kodus ja väljas liikunud ainult autoga, kuhu teda tõstis abikaasa. Ratastooli ei tahtnud ta kasutada, sest kartis, et muutub siis invaliidiks, kellest pole mingisugust kasu; aga tema sai ju veel natukene käia.

Kaspar käis tema juures mitu aastat füsioteraapiat tegemas. Väga tihti rääkisid nad vaimulikel teemadel ning Santal tekkis palju küsimusi ja kahtlusi.

▲ Apiniste misjonäripere tegemistest saab lähemalt lugeda kolmes keeles aadressil: <http://ywam.lv/apinis>.

Hakkasime ka ise kahtlema, kas ta kunagi Jumala juurde jõuab. Aga siis tuli läbimurre – ühel päeval ütles Santa, et oli ise kodus päästepalve lugenud. Alguses me ei suutnud seda uskuda. Siis aga oli ta nõus meile laagrisse tulla ja seal ratastoolis liikuma. Laagris panime teda juhtima üht käsitöö töötuba. Santa sai aru, et maailm on tänu ratastoolile palju suurem, sest ta saab teha rohkem. Edasi hakkas ta meid vabatahtlikuna aitama. Hiljem sai temast täisajaga kaastööline ja praegu juhib ta meie erinevaid projekte, tegeleb sponsorite otsimisega ning on rohkem kodust väljas kui kodus. Ta on väga aktiivne ka koguduses ja valitsuse töös, kus ta on puuetega inimeste MTÜ-de esindaja. Lisaks käib ta koolis ja õpib uut ametit. Kõik tänu sellele, et me ei andnud alla ja et Kaspar tegi tasuta rehabilitatsiooni.

Kuidas aga meie, kes ei ole füsioterapeutid, saaksime jõuda erivajadustega inimesteni? Ratastoolis inimesed oleksid justkui kusagil peidus.

See võib nii tunduda, sest keegi ei lähe nende juurde. Väga palju on lugusid puuetega inimeste jõudmisest kogudusse, sest kristlased on hakanud neid külastama. Mitmed on öelnud, et nad

on saanud kristlaseks tänu kristlastele, kes hoolisid ja päriselt kuulasid ning tahtsid nendega koos olla – nad nägid inimest, mitte tema puuet.

Kiriku lävepakk aga võib liikumispuuetega inimeste jaoks olla sõna otseses mõttes liiga kõrge.

Kogudused arvavad tihti, et neil ei ole puuetega inimesi ja seetõttu pole näiteks kaldteed vaja teha. Aga kui nad kaldteed ei tee, siis puuetega inimesed ka ei tule. Tegelikult ei ole trepid kõige suurem probleem, küsimus on suhtumises. Peaksime olema avatud silmadega, sest iga koguduse lähedal elab puuetega inimesi. Me ei saa öelda, et nad ju ei tulegi meile kogudusse. Loomulikult nad ei tule, sest ise nad ei saa – neil on vaja abi. Samas, kui nad on koguduses, annavad nad rohkem kui võtavad.

Vahel me ei oskagi ratastoolis inimesega suhelda. Mida me peaksime tegema, kui keegi ratastoolis meie jumalateenistusele tuleb? Kas peaks kohe käed peale panema ja tervene-mist paluma?

Palun mitte seda teha! Väga paljud puuetega ja eriti just ratastoolis inimesed just sellepärast ei tahagi minna kogudusse, sest esimese asjana

hakatakse palvetama nende valutavate jalgade pärast, mida nad näiteks halvatus tõttu ei pruugigi tunda. See annab halva kogemuse. Jah, Jumal terendab inimesi, aga puuetega inimesi terveneb tänapäeval harva. Puue ei ole haigus! Oleme õppinud, et meil on vaja puuetega inimesi ja neil on vaja meid. Luuka evangeeliumi 14. peatükis kirjutatakse, et Jumala koda ei saa täis, kui meil ei ole puuetega inimesi. Kogudus, kus ei ole puuetega inimesi, ei ole täielik, seal on midagi puudu.

Meil tuleb õppida nägema inimest, mitte tema puuet ja ratastooli. Oleme teinud katseid, kus istume ratastooli ja läheme poodi, ostame midagi ja räägime ka müüjaga juttu. Pärast läheme oma jalgadel kõndides uuesti poodi ja ostame midagi sama müüja käest. Aga müüja ei märkagi, sest ennist nägi ta ainult ratastooli. Inglise keeles on hea ütlus „*See the ability not the disability*”, mille võiks tõlkida „Näe erilisust, mitte erivajadust!”

Kuidas me aga Eesti kogudustena saaksime olla rohkem toeks oma misjonäridele?

Misjonärid tunnevad väga tihti, et neid on ära unustatud. Tegelikuses ei pruugi see tõsi olla ja inimesed samas näiteks palvetavad püsivalt nende eest, aga kui nad ei anna sellest teada, tekibki unustusse jäämise tunne. Selle ärahoidmiseks võib vahetevahel kasvõi saata sõnumi, et palvetasime, või küsida, mida me oma eestpalvesse võtta saaksime? See tekitab kindla tunde, et meil on olemas tagala ja toetus.

Noorte Missioonis ei maksta ju palka, kuidas teie finantsid kaetud on?

Meil on päris palju väiketoetajaid – erinevad inimesed ja kogudused. Umbes pooled neist on Eestist. Inimesed vahel ütlevad, mis see minu 10 või 30 eurot annab, selle eest ei saa ju midagi. Aga kui 10 inimest saadavad 10 eurot, on see juba 100 eurot ja selle eest saab juba mõndagi.

Näiteks üks Soome kodugrupp palvetab meie eest ja see väike summa, millega nad meid kord kuus toetavad, on meile väga tähtis. Tähtis on see ka neile – nad saavad anda midagi misjonile ja see tuleb neile endile õnnisusena tagasi.

Aga vahel on meil ikkagi selline tunne, et meil ei ole midagi anda – oleme ise nii vaesed, et ei jaksa oma koguduses evangeelset üritustki korraldada.

Eestis on raha küllalt, see on rohkem suhtumise asi. Oleneb ka sellest, kellega end kõrvutame. Näiteks Norraga võrreldes ei ole meil tõesti palju raha. Vaadates aga näiteks Zimbabwet või Rumeeniat, kellest viimane saadab välja palju rumeenlaste endi poolt toetatud misjonäre, oleme rikkad. Lisaks asuvad Eesti, Läti ja Leedu geograafiliselt, poliitiliselt ja ajalooliselt väga heas kohas. Me oleme sillaks nii Lääne kui Ida vahel, sest mõistame mõlemat poolt, ja meil on neile palju anda.

Olete Wings for Wheels tööd teinud juba üksteist aastat ja nüüd on teil plaanis veidi aega maha võtta ja mõneks ajaks Eestisse tagasi tulla. Kuidas me teile palvetoeks olla saaksime?

Palvetage:

- meie Lätist Eestisse tuleku eest; eriti laste eest, et nad siin harjuksid;
- et meil tõesti oleks sabatiaasta ja me ei võtaks endale kohustusi, mida ei peaks võtma;
- et Jumal näitaks, milline on meie pere kutsumine ja kuidas misjonitöö Lätis edaspidi välja nägema peaks;
- et aasta siin oleks meie toetajatele mõistetav – kuigi me praegu otseselt misjonitööd ei tee, on see siiski osa meie tööst.

Kui soovid Apiniste igakuist palvekalendarit, kirjuta: valismisjon@kogudused.ee.

Rohkem misjoniuudiseid leiad misjon.kogudused.ee lehelt ja TV7 saate „Maitse misjonit” arhiivist. ■

▲ Rasmuse jaoks on olla puuetega inimestega, teha asju, millega tema aidata saab, täiesti loomulik osa elust ja ta ei oskagi seda kuidagi teistmoodi ette kujutada. Foto: Ansis Imaks.

▲ Nädalane laager Challenge 2018 Lätis Spāres tõi kokku 12 ratastoolis inimest. Foto: Evelyn Apinis.

SUVI EKB LIIDU KOGUDUSTES

Rõõmus pühapäev **Elva** koguduses (05.08.18). Viis noormeest juunioride tiimist tunnistasid oma usust Jeesusesse Kristusesse, lastes end ristida Elva Paisjärves. Kokku osales jumalateenistusel ligi 70 inimest. Foto: Elmo Lipping.

Oleviste lastelaager teemal „Ole vahva ja tugev” toimus Saaremaal Pähklimäe puhkekeskuses. Lapsed kuulsid džunglidoktor Paul White’st, misjonärist Tansaania, laulsid, mängisid ja kuulasid lõkke ääres ülipõnevat järjejuttu Martinist ja tema seiklustest. Täname Jumalat kaheksa lapse eest, kes palusid Jeesuse oma Päästjaks. Foto: Ülle Käärik.

Jaanipäeva eelsel pühapäeval korraldab **MOOSTE** kogudus Jaanimõisa kalmistu kaskedemändide all vabaõhu jumalateenistuse. Kohalik vald on toonud võimendustehnika (et ka taganurga inimesed kuuleks sõnumit), tänavu täitis muusikalise poole „Saumets Brass”. Foto: Kuldar Lodeson.

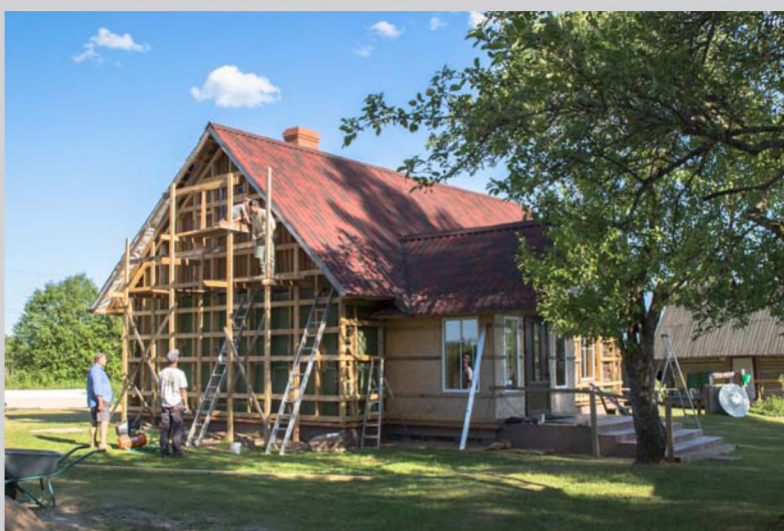
EKB Liidu 16ndate võrkpalli karikavõistluste avadefilee **Kehras**. Võistkonnad vasakult: Kehra, Oleviste, Cosmos (tänavu võitnud Keila noored, kapten Marco Kaare), Tiim (Kohila), Moko (Tallinna Mosaiik), Tiki (Tallinna Metodistikogudus). Foto: Indrek Luide.

Juuni alguses osalesid **Juhhei lastekoorid** Tallinnast ja Tartust Valga praostkonna laulupäeval, andsid kontserdi kultuurimaja esisel väljakul, nautisid Nuutsakul ööbimist ja täitsid Viljandi kiriku rohke lauluga. Juuli lõpus oli kooril teine suvetuur kontsertidega Otepääl, Võru lastefestivalil ja Antslas. Foto: Rita Paju.

Mähe kiriku öuekohvik oli laupäeval, 11. augustil, kogu aeg rahvast täis – tuli eakaid ja keskealisi, noori ja lapsi. Lisaks maitsevatele pannkookidele jätkus tegevust kõikidele. Kõige populaarsem oli hiigelsuurte seebimullide tegemine, kus oli kogu aeg ka järjekord. Igal täistunnil oli kirikusaalis erinev muusika – Andres Jäätma, Lisanna Lilleoja, Maret Vihmann, Maris Lend ja perekond Blowersite ansambel. Foto: Päivi Palts.

Selise kogudus on ehitanud juba mitu aastat. Vanast väsinud elumajast valmis toimeka kogudusepere oma jõududega augustikuiseks aastapäevaks terviklikult renoveeritud kaunis pühakoda – vundamendist korstna otsani, kantslist välisvoodrini. Foto: Silver Järg.

Suigu kogudus tähistas 29. juulil 73. aastapäeva ja 30 aasta möödumist palvela taasavamisest. Usurahva rõõmu tulid jagama ka endised ja praegused vallajuhid ning mitmed koguduse sõbrad. Oli palju, mida meenutada. Foto: Endel Lohu.

Risti vägi ja riigi vägi

■ Joosep Tammo, Pärnu Immaanueli koguduse pastor

Rist on võidu sümbol
surma ja pimeduse
jõudude üle.

Saksa Liitvabariigi Baierimaa peaminister Markus Söder andis välja seaduse, millega on selle aasta 1. juunist paragrahvi 28 kohaselt Baierimaa avalike hoonete sissekäikudel kohustuslik rist, mis väljendab selle liidumaa ajaloolist ja kultuurilist eripära. Risti pooldajad väitsid, et rist on lepituse, ebaõiglusele vägivallatu vastupanu, inimlikkuse ja lootuse sümbol. Vastased väitsid, et see on riigi ja religiooni lahususe vastane akt.

Aeg-ajalt kõlab küsimus: mis on ristil tegemist riigiga ja kas rist üldse peaks kuuluma meie kultuuriruumi sümbolite hulka?

Uus Testament ütleb, et „sõna ristist on meile, kes päästetakse, Jumala vägi” (1Kr 1:18). Rist on võidu sümbol surma ja pimeduse jõudude üle.

Kuivõrd see võit võiks aga puudutada riigi ja kristlaste suhteid? On neid, kes näevad ristikas riigi võitumise sümbolit. Riigi lahutamatuks atribuudiks on tema jõustruktuurid. Kas kristlik soov maailma paremaks muuta peaks eirama riiklikke vahendeid? Radikaalsed ilmaliku ühiskonna pooldajad leiavad, et usk – ja sealhulgas ka ristiusk – on puhtalt südametunnistuse asi. Seega usu sümbolid ei peaks kuuluma avalikku ruumi.

On olemas kaks põhjust, miks meil kristlastena on ebaselge suhtumine võimu ja jõu kasutamisse. Üks põhjus on õigustatud ja teine õigustamatu.

Risti kui võidusümboli väärkasutus

Õigustatud on teoloogiline kriitika risti ja kristliku usu „triumfalistliku” väär-

kasutuse suhtes. Näiteks vägivallale toetuv „kristlik poliitika” ja misjoneerimine. Eesti rahvuslikus mälus haigutab see ristiusu tule ja mõõgaga siinsetele aladele toomise valulise kogemusena. Reaktsioonina sellisele praktikale sündiski usu ja poliitika täieliku lahutamise idee. Idanema hakkas see Euroopat laastanud kolmekümneaastase sõja järel allkirjastatud Vestfaali rahulepingus (1648). Lõpliku kuju sai kiriku ja riigi lahutatuse põhimõte Ameerika Ühendriikide konstitutsioonis.

Selle arengu üks põhjusi on poolik kristoloogia. Rist ei kõnele ju ainult Kristuse surmast (mehest, kes ripub ristil), vaid tervest päästmise müsteeriumist – inkarnatsioonist kuni surmani, Kristuse ülestõusmisest ja taevaminekust. Kristus võtab aga kogu Piibli, sealhulgas ka Vana Testamendi sõnumi kokku.

Lugedes argumente risti poolt ja vastu, meenub Vabaduse väljakule vabadussõja mälestusmärgi püstitamise ümber käinud sõnasõda.
Foto: Ermo Jürma.

Aga Jeesus ütles neile:
„Keisri oma andke keisrile
tagasi ja Jumala oma
Jumalale!”

Piibel annab sellest maailmast väga realistliku pildi

Loomisloos antakse inimestele ülesanne, „et nad valitseksid kalade üle meres, lindude üle taeva all, loomade üle ja kogu maa üle ja kõigi roomajate üle, kes maa peal roomavad!” (1Ms 1:26). Kurjus ilmub paradiisiaeda roomajana. Tema pettuse tagajärjed on laastavad. Juba esimeste vendade juures jõutakse vennatapuni. Kain lööb maha oma venna Aabeli (1Ms 4:1–8). Vägivald muutub kogu loodut iseloomustavaks reaalsuseks: „Aga maa oli Jumala palge ees raisku läinud ja vägivald täitis maad” (1Ms 6:11). Selle tagajärjeks oli veeuputus, mis ähvardas hävitada kogu inimkonna. – Ilmselt puudus korraprintsiip, mis oleks suutnud vägivaldal takistada. Kui Jumal kõneleb pärast veeuputust Noaga, siis kuulutab ta inimesi kaitset. „Kes valab inimese vere, selle vere valab inimene, sest inimene on tehtud Jumala näo järgi” (1Ms 9:6).

Niisiis kuulutab Jumal juba enne Siinai lepingut ja kümmet käsku inimesi kaitstuks. Aga Jumal õigustab Noaga tehtud lepingus ka esmakordselt vägivalla kasutamist inimesi kaitseks.

Sageli kuuleme, et kristlus olevat täiesti vägivallatu. – Seda saab väita vaid siis, kui Uue Testamendi õpetus lahutatakse Vana Testamendi õpetusest. Jeesus eeldab enesestmõistetavalt Vana Testamendi kehtivust.

Apostel Pauluse suhtumine riiki

Samast põhimõttest lähtub ka apostel Paulus, kes kirjeldab usklike suhet riigisse nõnda: „Iga hing alistugu valitsemas olevaile võimudele, sest ei ole võimu, mis ei oleks Jumala käest, olemasolevad on aga Jumala seatud. Nõnda siis, kes paneb vastu võimule, paneb vastu Jumala antud korraldusele, vastupanijad aga tõmbavad enese peale nuhtluse” (Rm 13:1–2).

See ei tähenda, et Paulus õigustab igasugust riiklikku vägivaldat. Paulus jätkab: „Ülemused ei ole ju hirmuks headele tegudele, vaid kurjadele. Kui

▲ Eesti Vabariigi põhiseadus sätestab: „Igaühel on südametunnistuse-, usu- ja mõttevabadus. Kuulumine kirikutesse ja usuühingutesse on vaba. Riigikirikut ei ole.”

sa aga ei taha tunda hirmu võimu ees, siis tee head, ja sa saad tema käest kiitust, sest ta on Jumala teener sinu heaks. Kui sa aga teed kurja, siis tunne hirmu, sest ta ei kanna mõõka asjata, ta on ju Jumala teener, kättemaksja nuhtluseks sellele, kes teeb kurja. Niisiis on alistumine vajalik, seda mitte ainult nuhtluse, vaid ka südametunnistuse pärast. Seepärast te maksate ka makse. Nemad on ju Jumala ametnikud, kes just sellega pidevalt tegelevad. Täitke kõigi vastu oma kohustused: maksu, kellele maksu; tolliraha, kellele tolliraha; kartust, kellele kartust; au, kellele au!” (Rm 13:3–7). Paulus eeldab seega, et riiklik jõu kasutamine on õigustatud siis, kui see on seaduslik.

Jeesus võitis kurjuse

Jeesuse sõnum on suunatud vägivaldsuse võitmisele inimese südames. Jumal konstateerib pärast veeuputuse lõppu, et „inimese südame mõtlemised on kurjad ta lapsepõlvest peale” (1Ms 8:21). Südame kurjus ei ole võidetav välise väga, vaid vägivallatusega.

Riikliku võimu kasutamise probleemi käsitletakse Piiblis niisiis kahes suures osas: Vanas Testamendis õiguskorra kehtestamisena, mis reguleerib ka selle korraga seotud vägivalla (*vaiolentia*) kasutamist. Uues Testamendis inimesele vastutuleva Jumaliku armastusena, mis ei kasuta mingit vägivaldat. Teine osa ei kõrvalda esimest, vaid eeldab seda.

Vana Testament näitab, et vägivallaga vägivalla vastu astumine võib hoida küll halvima eest, kuid ei kõrvalda selle häda juuri. – Kurjuse juured asuvad inimese südames, kes himustab rikkest, au ja võimu. Niikaua kui südames valitseb kurjus, püsib ka vägivalla põhjus.

Samas kirjeldatakse terves reas Vana Testamendi tekstides uue südame lootust. „Ja ma annan teile uue südame ja panen teie sisse uue vaimu. Ma kõrvaldan teie ihust kivise südame ja annan teile lihase südame” (Hs 36:26). „Issand ehitab Jeruusalemma, tema kogub Iisraeli hajutatud. Ta parandab need, kelle süda on murtud, ja seob kinni nende valusad haavad” (Ps 147:2). Samas psalms nimetatakse ka teist poolt: „Issand peab ülal viletsaid, aga õelad alandab maani” (s 6).

Niisiis oleks vale vanatestamentlikku Seadust vastandada uuestamentlikule armastusele ja halastusele. Ka Seadus on jumaliku armastuse väljendus. Jeesuses uuendatakse langenud loodu: „Ja nad olid üliväga vapustatud ja ütlesid: „Kõik on ta teinud hästi, ta paneb ju kurdid kuulma ja keeletud rääkima!”” (Mk 7:37).

Vana Testament ühiselu korrastamas

Vana Testament kirjeldab vahendeid, mis hoiavad loodut tagasi kaosesse langemast. Kuningate ajast alates oli see ülesanne antud riigile. Kohtumõistjate raamatu kolmas osa (Km 17–21) kirjeldab mõrva ja massivägistamisi. Jutustaja kommenteerib: „Neil päevil ei olnud Iisraelis kuningat, igamees tegi, mis tema enese silmis õige oli” (Km 17:6). Sama kinnitatakse Km 21:25.

Taavet jätab oma pojale Saalomoni õiglase valitsemise ülesande: „Ta mõistku õiglast kohut viletsale rahvale, ta päästku vaesed ja purustagu survajad!” (Ps 72:4).

Vägivald õigustab siin ennast üksnes selle läbi, et peab kinni õigusest: „Kui sa jõuad sellele maale, mille Issand, su Jumal, sulle annab, ja sa pärid selle ning elad seal ja ütled: „Ma tahan

tõsta enesele kuninga, nagu on kõigil mu ümberkaudseil rahvail”, siis tõsta enesele kuningaks see, kelle Issand, su Jumal, valib! Sa pead tõstma enesele kuninga oma vendade hulgast, sa ei tohi panna enese üle võõrast meest, kes ei ole sinu vend!” Aga tema ärgu pidagu enesel palju hobuseid, ja tema ärgu viigu rahvast tagasi Egiptusesse, et hankida palju hobuseid, sest Issand on teile öelnud: „Ärge minge enam tagasi seda teed!” Ja tema ärgu võtku enesele palju naisi, et ta ei taganeks usust, ja tema ärgu kogugu enesele väga palju hõbedat ja kulda! Ja kui ta istub oma kuningriigi aujärjel, siis ta kirjutagu enesele raamatusse ära kiri sellest Seadusest, mis on leviitpreestrite käes. See olgu tema juures ja ta lugegu seda kõik oma elupäevad, et ta õpiks kartma Issandat, oma Jumalat, pidades kõiki selle Seaduse sõnu ja määrusi, tehes nende järgi, ilma et ta süda suurustleks oma vendade ees ja ilma et ta kalduks käsust paremale või vasakule, et pikendada päevi, mis ta on oma kuningriigi üle, tema ja ta pojad Iisraelis” (5Ms 17:14–20).

Jeesus ei eita riiki

Jeesus ei eita olemasolevat ega raja uut riiki. Ta ei kutsu kuskil vastuhakule Rooma riigi vastu. „Ja Jeesuse juurde läkitati mõned variserid ja Heroode-se mehed, et teda mõnest sõnast kinni püüda. Ja need tulid ning ütlesid talle: „Õpetaja, me teame, et sa oled tõemeelne ega hooli kellestki, sest sa ei vaata inimese isikule, vaid õpetad Jumala teed tõepäraselt. Kas keisrile

peab andma pearaha või ei? Kas anna-me või ei anna?” Aga Jeesus, teades nende silmakirjalikkust, ütles neile: „Miks te mind kiusate? Tooge mulle teenar näha!” Nemad tõidki, ja ta ütles neile: „Kelle pilt ja kiri sellel on?” Nad ütlesid talle: „Keisri.” Aga Jeesus ütles neile: „Keisri oma andke keisrile tagasi ja Jumala oma Jumalale!” Ja nad imetlesid teda” (Mk 12:13–17).

Jeesust ei hukatud poliitistel, vaid teoloogilistel põhjustel. Juudid süüdistasid teda jumalateotuses, kuid pöörasid selle süüdistuse poliitiliseks, et Rooma võimu käte läbi vastane hävitada.

Vana ja Uus Testament täiendavad teineteist

Tulles tagasi kaasaega, täheldame huvitavat arengut. Vana Testamendi sõnum heidetakse aegununa kõrvale ja Uue Testamendi sõnum politiseeritakse. See sünnitabki mõttevahetusse saatusliku asümmeetria. – Jeesuse ristilöödud ja vägivaldlatu kuju vastandatakse riigi võimule. Teda kirjeldatakse vägivaldlatu mässajana, kes vastandub riiklikule võimupoliitikale. Sellel taustal näib igasugune riiklik sekkumine ühiskonna usulistesse küsimustesse põhjendamatu. Samas unustatakse ära, et pole olemas ainult risti sümboolika triumfalistlikku, vaid ka vägivaldatuspoliitilist kuritarvitamist. Põhjus asub Vana ja Uue Testamendi vastandamises. Jeesuse õpetuse absoluutne vägivaldatus ei tähenda, et riigil poleks õigust reageerida kurjale talle omaste vahenditega. Piibli järgi kuulub seadus-

liku võimu kasutamine ebaseadusliku vägivalda vastu õigusriigi aluste juurde (1Ms 9:5–6 ja Km 17–21).

Niisiis ei tohiks evangeeliumi levitada riiklike jõustruktuuride abil. See oleks tõesti eksimine Jeesuse sõnumi vastu. Kui Jeesus tõrjuti kodulinna Naatsaretist välja, lahkus ta sellest linnast. „Ja ta pani imeks nende uskmatus ja ta rändas läbi ümberkaudsed külad, õpetades inimesi” (Mk 6:6–7).

Kristlane elab kahes riigis

Käesoleva aasta algul tekitas nii avalikkuses kui kiriklikus meedias ärevaid arutlusi EELK peapiiskop Urmas Viilmaa ettepanek anda abielule põhiseaduslik kaitse. Kirikukogus toimunud hääletusel kiideti ettepanek heaks. Vastavalt sellele toetab EELK Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamist nii, et abielu sõnastatakse kui ainult ühe naise ja ühe mehe vahelise liiduna. Vasakliberaalse ajakirjanduse reaktsioon sellele oli ettearvatav, kuid vastakaid arvamusi võis kuulda ka kiriklikult poolelt. Oli neid, kes leidsid, et kirik ei peaks sekkuma ilmaliku ühiskonna seadusandluse kujundamisse; seda enam, et abielu on üldse üks „ilmalik asi”. Ja oli neid, kes leidsid, et see kuulub demokraatliku ühiskonna juurde, et kõik, kaasa arvatud kristlased, võivad osaleda ühiskonna kujundamisel. Kristlastena on meil kindlasti õigus ja kohustus kaitsta kristlikke väärtusi ja sümboleid.

Kui me arvame, et kristlased peaksid loobuma riigi aktiivsest kujundamisest ja seaduslikkuse kaitsmisest, kuna rist, millest kõneleme, on vägivaldatuses sümbol ja riik rajaneb vägivaldall, siis me eksime. Apostel Paulus ütleb: „Aga meie kuulutame ristilöödud Kristust, kes on juutidele ärrituseks ja paganaile narruseks, ent neile, kes on kutsutud, olgu juutidele või kreeklastele, on ta Kristus, Jumala vägi ja Jumala tarkus” (1Kr 1:23–24). Me vajame Jumala väge ja tarkust nii ühiskondlikus kui isiklikus elus. Vana Testament kõneleb välise muutuste võimalikkusest, Uus Testament südame muutusest. Me vajame mõlemat, tarkust nii riigi kui risti hoidmisel.

Seda artiklit inspireeris kirjutama Viini Ülikooli Vana Testamendi teaduste professor Ludger Schwienhorst-Schönbergeri artikkel „Kreuz, Macht und Ohnmacht” ajakirjas Herder Korrespondenz. Nr 6, 1918, lk 13–16. ■

▲ Kärkla-Kõrgessaare maantee ääres asuvat Ristimäge on nimetatud üheks olulisemaks Hiiumaa vaatamisväärsuseks. Foto: Enn Veevo.

Varem mindi Rooma paavstlikku õnnistust saada, nüüd saadakse sealt kaasa ka koduülesanne: „Palvetage minu eest!”

Imperatiivide paavst Franciscus

■ Joosep Tammo, Pärnu Immaanueli kogudus

Septembri keskel külastab 266. Rooma Katoliku Kiriku paavst Franciscus Leedut, Lätit ja Eestit. Need visiidid on ajastatud meie riikide 100. aastapäevale. Esimene paavst, kes külastas Balti riike, oli Johannes-Paulus II, kes viibis Tallinnas 10. septembril 1993. Kindlasti on sellised visiidid olulise tähtsusega kohalikule katoliiklikule kogukonnale (u 6000) ja ka Eesti kristlaskonnale.

Mis on kahe visiidi vahelisel ajal muutunud? Suurim muutus usulises plaanis on, et Eesti ei ole statistiliselt enam luterlik, vaid õigeusklik maa. 2011. aasta rahvaloenduse järgi oli õigeusklikke 16% ja luterlasi 10%. Üleüldine ilmalikustumine on süvenenud, kristlus on veelgi enam surutud ühiskonna ääremaale ja ühiskond poliitiliselt palju polariiseerunud kui 90ndate alguses.

Ka Vatikanis on palju muutunud. Viis aastat tagasi ütles paavstiks valitud Buenos Airese kardinal Jorge Mario Bergoglio uskumatud sõnad: „Kirik peab end liialt tähtsaks.” Hiljem on ta rääkinud „teoloogilisest nartsissismist”. Kiriku ainus mõte olevat evangelisatsioon. Kirik peaks Jeesust Kristust kuulutama ja selleks välja minema. Vale olevat selline kirik, mis elab vaid selleks, et üksteisele viirukit suitsutada. Ilmselt paavsti valijatele selline radikaalselt enesekriitiline sõnum meeldis.

Oma kolme paavstliku läkitusega „*Evangelii Gaudium*” (2013), „*Laudato Si*” (2015) ja „*Amoris Laetitia*” (2016) kutsus ta esile palju arutelusid, kiitust ja vastuseisu. Mõned soovivad suuremaid reforme, teised kardavad, et kirik on jõudnud kuristiku äärel.

Kogu oma senise ametiaja jooksul on Franciscus vihjanud sellele, et kirik kui institutsioon pole kõige tähtsam. Seda on näha ka tema esinemistes. Ta toetub vähem ametile ja rohkem isiklikule karismale. Ta on rohkem hingekarjane kui paavst. Ta annab nõu, kuidas palvetada, paastuda, mida teha patuga ja väsinud südamega. Ta on imperatiivide paavst. Ta muudab kirikut selle läbi, et on muutnud kiriklike prioriteete. Varem mindi Rooma paavstlikku õnnistust saada, nüüd saadakse sealt kaasa ka koduülesanne: „Palvetage minu eest!”

See, mis tema juures irriteerib, on huvi puudus struktuuride suhtes. Franciscusel ja tema eelkäijal Benedictus XVI-l on üks sarnasus: nad ei valitse valitsusaparaati, nad isegi eiravad seda. Tagajärjeks on mitmed Vatikaniga seotud personali ja finantse puudutavad skandaalid. Kiriklike juristide ebakarismaatiliseks pidamisest ei piisa. Üksnes antiinstitutsionaalse afektiga on kirikut raske juhtida.

Franciscusel on veel teinegi moto: „Tegelikkus on tähtsam kui idee.” Seda kinnitas tema ametiaja esimene reis Lampedusa pagulaslaagrisse. Vatikani raadio ütles selle kohta: „See on entsüklika kahel jalal.” Samal lainel toimusid ka perekonda puudutavad sinodid (2014, 2015). Räägiti

palju uuest dialoogikultuurist, kuid lõppdokumentides siiski mingeid olulisi muudatusi kiriku õpetuses perekonna kohta ei tehtud. Sama tõsised on olnud tsölibaadi ja naiste kirikus rakendamise küsimused. 2014. aastal määras paavst rahvusvahelisse teoloogiakomisjoni kahe naise asemel viis. Samas kinnitas ta, et naiste preestriks pühitsemine pole mõeldav. Maarja Magdaleena nimetamine koos apostlitega („*Apostola Apostolorum*”) avanuks naistele siiski nagu mingi lootuskiire tuleviku arengute suhtes.

Oikumeenilises valdkonnas oli oluliseks sammuks 31. oktoobril 2016. aastal Luterliku Maailmaliidu külastamine Lundis seoses reformatsiooni 500. aastapäevaga.

Need signaalid kõnelevad sellest, et Katoliku Kirik seisab otsustavate arengute ees. Oodatakse suuri muutusi. Nii nagu räägitakse 4. sajandist, alates konstantiinlikust pöördest, mis hiljem viis kristluse muutumiseni riigikirikuks, nii nimetatakse võib-olla tulevikus praegust aega frantsiskaanlikuks pöördeks. Ees seisab pikk tee, mille käigus seistakse suurte väljakutsete ja raskete arengute ees.

Paavst on vanim *Global Player*. Tal ei ole armeed ja majanduslikku võimu, kuid ta on siiski „pehme jõud”. Esialgu on rohkem ootusi kui tegelikkust, rohkem rahutust kui lahendusi. On selge, et see, kes tahab muutlikus maailmas midagi säilitada, peab muutuma. Kuid kui palju ja milles? Küllap jäävad need küsimused nii Euroopa kui Eesti usuelu maastikku saatma ka pärast septembrikuist visiiti. Mida võime aga kindlasti öelda: „Õnnis on see, kes tuleb Issanda nimel!” ■

Wappenwili mägikoopas kohtusid maailma baptistid

■ Toivo Pilli, kirikuloo õppejõud; Fotod: Einike Pilli.

◀ Genfis külastasime Rahvusvahelist Reformatsioonimuuseumi. Sven-Joonatan proovib Calvini kuube.

On tähendusrikas laulda ja palvetada Wappenwilis, mägikoopas, kus 16. sajandil kogunesid tagakiusatud ana-baptistid. On mõtlemapanev osaleda baptistide ja reformeeritud kristlaste ühisel jumalateenistusel Grossmünsteri kirikus, kus 1519. aastast alates leatas Jumala sõna Ulrich Zwingli. On rõõmustav kohtuda vendade ja õdedega Aafrikast ja Aasiast, Austraaliast ja Ameerikast, Euroopast rääkimata. Seda kõike võis kogeda 2.–6. juulini 2018 Zürichis (Šveitsis) Baptisti Maailmaliidu (BWA) aastakoosolekul. Eestist olid koosolekul Helle Liht, Meego Rimmel, Sven-Joonatan Siibak ning Einike ja Toivo Pilli.

Aastakoosolek ei ole ainult aruanete, numbrite ja strateegiliste kavade tutvustamine, vaid see on foorum, kus jutustatakse lugusid sellest, mida Jumal teeb üle kogu maailma. Baptistide arv on viimastel aastakümnetel silmapaistvalt kasvanud – eriti Aafrikas, Lõuna-Ameerikas ja Aasias. BWA, kuhu kuulub ka Eesti EKB osaduskond, ühendab ligikaudu 50 miljonit baptisti 124 riigis.

Aastakoosolekul anti BWA Denton ja Janice Lotzi inimõiguste auhind Christer Daelanderile Rootsist. Selle maailma baptistide auväärsel tunnustuse pälvis Christer väsimatu töö eest usuvabaduse edendamisel ja kaitsmisel. Christer esindab baptiste ÜRO inimõiguste komitees Genfis ja reisib igal aastal paljudes riikides, kus usuvabadust piiratakse. „Me oleme

meeskond ja ainult koos saame täita seda ülesannet, mida Kristus on meile jättnud,” ütles Daelander oma tänukõnes, rõhutades oma kaastööliste ja Euroopa Baptisti Föderatsiooni (EBF) koosmeelt.

Ka isiklikud kohtumised olid südantsoojendavad. Kohvipausi ajal tervitasin dr Olu Menjaid Libeerias, kes oli aastaid tagasi üliõpilane IBTS-is, kus töötasin ja jätkuvalt töötan. Vestlesin pastor Mhathung Lothaga Indias Nagalandist, kes ulatas mulle kingituseks odade kujutisega kaunistatud lipsu, öeldes „See on meil rahvuslik sümbol, me olime sõjaka hõim...” Täna on pastor Lotha koguduses 2500 liiget.

Huviline sai ülevaate ka baptistide tegemistest Euroopas. EBF on panusta-

nud noortesse juhtidesse koolitusprogrammi *Transform* kaudu. Programmis osalenud Sven Joonatan Siibak rõhutas: „*Transform* on aidanud luua suhteid ja valmistanud ette eesiseivateks ülesanneteks.” Ukraina baptistide peasekretär Igor Bandura kutsus üles protesteerima Luganskis välja antud nõuete vastu koguduste taasregistreerimiseks tingimustel, mis käivad neile üle jõu. „Rohkem kui 40 baptisti kogudust Luganskis võidakse augustis sulgeda.”

Samas jagasid eurooplased julgustavaid lugusid. Näiteks Türgis, kus alles hiljuti oli ainult üks baptistikogudus Izmiris, on nüüd seitse türki, kaks araabia ja kaks pärsiakeelset baptistikogudust.

Aastakoosolek võttis vastu kolm resolutsiooni. Esimene oli usuvabaduse kaitseks Luganski regioonis Ida-Ukrainas, kus on välja kuulutatud niinimetatud Luganski Rahvavabariik. Teine resolutsioon kutsus kristlasi seisma otsustavalt vastu naiste ja tütarlaste väärkohtlemisele ja ahistamisele.

järg lk 25

Konverentsi juurde käis Zürichis ekskursioon. Grossmünsteri kiriku ees uurisid osalejad selle maketti.

Kuhu on peidetud koguduste kasvu x-faktor?

- Elina Kivinukk'i kokkuvõte oma KUSi lõputööst
- Foto: Ermo Jürma.

Miks tänapäeva kogudused kasvavad? Kas see sõltub juhtidest? Sõltub see eestpalvest? Oleneb see liikmetest? Või ei oska seda kasvu keegi seletada, vaid sõltub see salapärasest x-faktorist, mida mõnel kogudusel on ja mõnel mitte? Nendele küsimustele püüti vastust leida hiljuti Kõrgemas Usuteaduslikus Seminaris valminud lõputöös teemal „Traditsiooniliste koguduste kasvu positiivselt mõjutavad tegurid“: http://kus.tartu.ee/wp-content/uploads/2018/06/kivinukk_allkirjaga.pdf.

Koguduste kasvu mõiste

Koguduse kasvu liikumise eestvedajad Peter C. Wagner ja Donald A. McGavran määratlesid koguduse kasvu eelkõige teoloogilisest perspektiivist – nad olid veendunud, et see on Jumalalt saadud ülesanne ja iga koguduseliige peab tegema kasvuks jõupingutusi. Seejuures on nad toonud välja kolm gruppi tegureid, millega tuleb koguduste kasvu puhul arvestada:

- 1. Kontekstuaalsed tegurid**, sh poliitiline, sotsioloogiline, kultuuriline ja keskkondlik kontekst, mille puhul on iseloomulik, et kogudusel ei ole kontrolli nende tegurite üle. Näiteks on mõnes riigis koguduste kasv raskendatud poliitilise olukorra tõttu, sest kristlus ei ole avalikult tunnustatud. Mõjutada võib ka kultuuriline keskkond.
- 2. Institutsionaalsed tegurid**, mida usuorganisatsioon saab ise suunata. Näiteks on koguduse fookus pigem sotsiaalse teenuse pakkumisel kui evangeliumi jagamisel või

kogudus võib keskenduda mõnele sihtgrupile rohkem kui teisele.

- 3. Vaimulikud tegurid.** Koguduse kasvu liikumise eestvedajad toonitavad, et koguduse kasv on allutatud Pühale Vaimule, kes on suveräänne ega sõltu eelpool nimetatud faktoritest. Vaim tegutseb üllataval moel ja kristlikud eestvedajad, kes soovivad olla koguduste kasvus edukad, peavad kuulama Püha Vaimu juhatust.

Kaasaegsemad koguduse kasvu uurijad on terminoloogiat täiendanud ja eristanud pöördunute arvu kasvu. Nn netokasvuks nimetatakse arvu, mis saadakse, kui pöördunute arvust lahutatakse kirikust lahkunute arv.

Kõrgema Usuteadusliku Seminaris 2018. aasta üks lõputöödest käsitles koguduste kasvutegureid, keskendudes EKB Liidu liikmetele, kes on tegutsenud üle 20 aasta ja on viimase 10 aasta jooksul läbi viinud ristimisi.

Uurimistööl oli praktiline lähene mine – tööga sooviti pakkuda kasulikke näpunäiteid ja juhiseid, mida oma koguduses, kasvu silmas pidades, ette võtta. Samuti on uuringul positiivne perspektiiv: intervjueriti kogudusi, kes on näidanud kasvutrendi, ning nende põhjal tuuakse näiteid ja lugusid, mis on nende kasvule kaasa aidanud.

Kaheksa kogudust

Lõputöö uurimismetoodika oli analoogne Suurbritannias läbi viidud massiivse uurimusega, kus esimeseks etapiks võeti regulaarne aruandlus riigi keskele statistikakogule ja seejärel

uuriti intervjuude vormis mõningaid konkreetsemaid näiteid. Käesolevas töös tugineti EKB Liidule esitatud statistikale ja selle esmasele analüüsile. Arvestades koguduste kasvuprotsenti ja ristitute arvu 100 liikme kohta, kombineeriti edetabel, kus arvestati nii koguduste elujõulisuse näitajate kui ristimispraktika keskmisi 3, 5 ja 10 aasta lõikes. Nende kriteeriumite põhjal tekkis loetelu 20 kogudusest kõige kõrgemate näitajatega, kellest tehti geograafilistel ja koguduse suuruse kaalutlustel edasine valik.

Valitud kaheksa koguduse seas oli väikseid kogudusi (liikmete arvult kuni 40) kolm, keskmisi (ligikaudu 100 liikmet) kaks ja suuri kogudusi (üle 100 liikme) kolm. Kogudused esindasid eri piirkondi, eri suuruses linnu ja oli ka üks hajaasustusega maapiirkonna kogudus. Läbiviidud poolstruktureeritud intervjuud koguduste 2–4 eestvedajaga keskendusid peamiselt küsimusele: millistel põhjustel teie arvates on teie kogudus pöördunute arvelt kasvanud?

Koguduse kasvu soodustavad tegurid

Lõputöös on intervjuude tulemused kombineeritud ühtseks ülevaateks. Kui intervjuud tehti eri paikades üle Eesti, siis tulemuste kirjelduses on püütud

KOGUDUSE KASV ON
JUMALALT SAADUD
ÜLESANNE JA IGA
KOGUDUSELIIGE PEAB
TEGEMA KASVUKS
JÕUPINGUTUSI.

eri koguduste vaatenurgad tuua kokku ühtseks tervikuks. Nii tekkis kolm suuremat gruppi kasvu soodustanud teguritest.

Esiteks, tegevustega seotud kasvu-faktorid, mille seas nimetati evangeelseid ettevõtmisi, laste- ja noortetööd, Alfa-kursust kui evangeelset meetodit, väljapoole teenimist, koguduse ühiseid pingutusi. Suurbritannia näitel küsiti ka lugusid koguduse kasvu mõjutavatest väikestest, aga olulistest sammudest. Nii toodi mõnes koguduses välja, et jumalateenistuste järgsed kohvipausid hakkasid oluliselt liikmete omavahelist läbikäimist soodustama, või asjaolu, et liikmetel on koguduse hoone kasutamiseks vaba voli, mis on kaasa aidanud liikmete aktiivsuse tõstmisele.

Teine suurem kasvutegurite grupp on seotud inimestega: suhete loomine ja hoidmine, isiklike kontaktide olulisus, juhtide ja kaastööliste leidmine ning hoidmine, ristitute kaasamine kogudusse ning koostöö ususõbralike inimestega. Mitmes kasvavas koguduses toodi näiteid, kuidas ususõbralikud inimesed on aidanud koguduse töös kaasa, samuti on ususõbralikud inimesed aidanud levitada kogudusel evangeelset sõnumit oma kogukonnas.

Kolmandaks tegurite grupiks olid vaimulikud asjaolud: õpetuslike küsimuste tähtsus, palve roll, jumalateenistuse vorm. „Ilma palveta ei juhtu midagi,” järelitati mitme intervjuu käigus.

Lisaks tulid esile veel mitmed muud asjaolud, mis koguduste kasvu mõjutavad, nagu nt asukoht, oskuslik muutuste juhtimine, välise toetuse tähtsus jm.

3P-mudel

Intervjuude tulemusi analüüsides pakub töö autor välja 3P-mudeli, et kirjeldatud leiud kokku võtta. Nii leiab autor, et koguduse kasvu mõjutavad eelkõige kolm tegurit: **palve**, **panustajad** ja **piirid**. Seejuures on kõigil neil nii kontrollitav kui mittekontrollitav mõõde (vt tabel). **Panustajate** all tuleb mõelda eelkõige inimressurssi: juhte, kaastöölisi ja ka koguduse tavalikke. Kogudus saab luua ja korraldada suhteid nii uute inimestega kui ka kogenud liikmetega, võimalik on panustada sõbralikkusesse, samuti saab nii kogenud kristlasi kui ka ususõbralikke inimesi kaasata koguduse erinevatesse tööloikudesse. Ometi ei saa kogudus valida, millised liikmed soovivad tema tegevustes kaasa lüüa, kelle jaoks on mõni kogudus atraktiivsem või millised inimesed tema piirkonnas asuvad. Seega on mõistlik sellistest ootustest lahti öelda – leppida nende inimestega, kes kohapeal on, ning juhendada ja toetada neid nii palju kui võimalik, seejuures uskudes, et just läbi nende inimeste on võimalik koguduse elu edasi arendada.

Piirid määratlevad nii ranged põhimõtted kui ka vabama asjade korralduse. Eelkõige on tegu tasakaalu leidmisega, et koguduse elus oleks ruumi nii vabaks eneseväljenduseks kui ka kindlate põhimõtete järgimiseks. Seatavad piirid võiksid käesoleva uuringu tulemuste põhjal käsitleda piibellikke printsiipe koguduse elus ning evangeeliumi levitamisel. Samuti tuleks põhimõtteliselt paika panna tegevusliinid, millega järjepidevalt tegelda. Teatud

piire tuleb aga vabamaks lasta – näiteks jumalateenistuse vormi või koguduse hoone kasutuse osas. Samuti võiks kogudus julgustada oma liikmeid leidma oma ande ja proovima kogudusena uusi katsetusi erinevates tööloikudes, sh ka teenimises kogudusest väljapoole. Ka koguduse asukoht seab oma piirid ning sellest tulenevad eripärad, kas kogudus näeb oma asukohta ja ka hoonet võimaluse või kitsenduseks.

Palve esitab toodud mudelis vaimulikku osa – koguduse kasv on seotud järjepideva palvetööga, mis avaldub nii erinevates palvevormides kui koguduse liikmete, sh juhi palvemeelsuses. Aga palve kätkeb ka üleloomulikke vastuseid Jumalalt, mille üle kogudusel kontroll puudub; küll aga on tänapäevaseks, kui palve on täitunud või Jumal on vastanud üle palvete.

Kus siis on koguduse kasvu x-faktor? Tuginedes juuresolevale tööle, võib järeldada, et koguduse kasv ei peida end kontrollimatu x-faktori taha. Iga kogudus saab nii juhi kui tavalike liikmete tasandil oma kasvu heaks paljugi ära teha – olla sõbralik uute tulijate suhtes, hoida isiklike kontakte, aktiveerida palveelu. Nii võib julgustada, et igal kogudusel – ka traditsioonilisel, pikka aega tegutsenud, ja ka hajaasustusega piirkonna kogudusel – on võimalik kasvada, kui seda teadlikult meeles pidada. ■

KOGUDUSE KASVU
MÕJUTAVAD EELKÕIGE
KOLM TEGURIT:
**PALVE, PANUSTAJAD
JA PIIRID.**

	Panustajad	Piirid	Palve
Asjaolud, mida saab kontrollida	- Suhete loomine ja hoidmine - Sõbralikkus - Uute ja kogenud liikmete, ka ususõbralike, kaasamine	- Põhimõtted kristliku sõnumi rakendamisel koguduse elus - Järjekindlus tegevustes, sh ka laste- ja noortetöös	- Palve kadunute pärast - Erinevate palvevormide kasutamine
Asjaolud, mida ei saa kontrollida	Olemasolevate inimeste aktsepteerimine, toetamine ja nende andide kaasamine	- Piiride vabakslaskmine jumalateenistuses jm - Asukohast tulenevad võimalused ja kitsendused	Palvevastused on Jumala käes

Mis või kes hoiab koguduste liitu koos?

■ Einike Pilli, KUSi rektor

Hiljuti küsiti ühes vestlusringis, kui palju erisusi võib meie liidu kogudustes olla, et me veel saame ennast üheks liiduks pidada. Hea küsimus! Selles küsimuses on peidus vähemalt kaks alaküsimust. Esiteks: „Kui palju erisusi võib olla, et ühtse liiduna püsida?” Ja teiseks ehk olulisemaks küsimuseks on: „Milliseid erisusi me võime endi seas tunnustada?” Neid küsimusi tuleb küsida, kuigi suure tõenäosusega on neile antavad vastused omakorda erinevad.

Võib läheneda aga teisest küljest ja küsida: „Mis või kes meid koos hoiab?” Pakun välja vastuse: „Evangeeliumi hea sõnumi uskumine, järgimine ja kuulutamine.” Aga kuidas seda mõista? Mitte kuskil ei ole hea sõnum nii selgelt kirjas kui neljas evangeeliumis – Jeesus mitte ainult ei õpeta, vaid elab seda ette, tervendades, vabastades ja andestades. Ta kutsub meid seda eeskuju järgima ja samu, tegelikult isegi suuremaid tegusid tegema.

Kirikuajalugu on nagu omamoodi „telefonimäng” – erinevate ajastute mõtteviiside, konfessionaalsete tõttu võib Jeesuse sõnumile lisanduda ning sealt kaduda tähendus. On naiivne arvata, et see on mõjutanud kõiki teisi liikumisi, aga mitte meid. Seepärast tuleb minna ikka ja jälle traditsioonide ja kultuurierinevuste Jeesuse enda juurde tagasi. Õnneks on meil hästi hoitud neli evangeeliumi koos kogu ülejäänud Piibliga. Õnneks on Püha Vaimu kõnetus ja koguduste ühine töetunnetus. Nendes on peidus korraga nii värske inspiratsioon kui korrigeerimisvõimekus.

MILLINE OLI JEESUSE KUULUTATUD JA KEHASTATUD EVANGEELIUM, HEA SÕNUM?

Jeesus ise kirjeldas oma missiooni nii: „Issanda Vaim on minu peal, see-

pärast on ta mind salvinud. Ta on mind läkitanud kuulutama vaestele rõõmusõnumit, kuulutama vangidele vabakslaskmist ja pimedatele nägemist, laskma vabadusse rõhutuid, kuulutama Issanda meelepärast aastat” (Lk 4:18j). Jeesuse-aegsed kuulajad teadsid, et need on Jumala riigi kohaloleku märgid. Need on kohaloleku ja tegevuse märgid Messialt, kes tuleb päästma kadunuid.

Evangeeliume lugedes näeme, et **Jeesuse päästvas tegutsemises on neli suuremat valdkonda: tervendamine, pattude andestamine, seotusest vabastamine ja õpetamine.** Neid kasutab Jeesus erinevates kombinatsioonides, aga alati inimese terviklikust silmas pidades. Tema tegevustes on korraga Jumala ja inimestega suhte taastamise aspekt, isiklik vaimulik ja ühiskondlik mõõde. Jeesus tervendab nii inimese vaimse kui füüsilise poole. Ta tervendab mineviku tagajärgedest ja tuleviku tarvis.

Jeesuse päästvas tegevuses lõimuvad pattude andestus ja haigustest tervenemine – Jeesus oleks justkui kuulnud sajandeid hiljem levima hakanud arusaama psühhosomaatilistest haigustest. Mõnikord vabastab Jeesus inimese kurjast vaimust ja samal ajal saab ta terveks ka muudest hädadest. Ja siis ta õpetab, kuidas hoiduda uuesti

samadesse lõksudesse langemast, kuidas hoida oma mõtted ja käed puhtana. Jeesus õpetab, kuidas elada edasi terve ja puhta südamega.

Mõni vajab viirushaigusest tervenemist, teine on kinni raha küljes, kolmas on ühiskonnast ära lõigatud oma nakkusliku haiguse tõttu. Keegi on jäänud kinni abielurikkumise võrku, keegi teine jälle armastab näidata näpuga neile, kes abielu rikuvad.

Päästma peab ka piiratud mõttemustritest ja põlvest põlve pärandatud mõttevigadest. Rahva arusaamad õiglustest, õnnistatud-olemisest, moraalsest elust ja Jumalast endast on oma ajastu nägu. JOKK-skeemid ja välise vagaduse lõpuni viimistletud näitemängud ei ole haruldased. Sallimatust leiab nii omavahel kui samaarlaste, tõlnerite ja üldse teistsuguste suhtes. Jeesus räägib lugusid ning õpetab. Vahel küsib ta: „Kui kaua pean ma veel olema teie juures?”

Päästma peab ka piiratud mõttemustritest ja põlvest põlve pärandatud mõttevigadest.

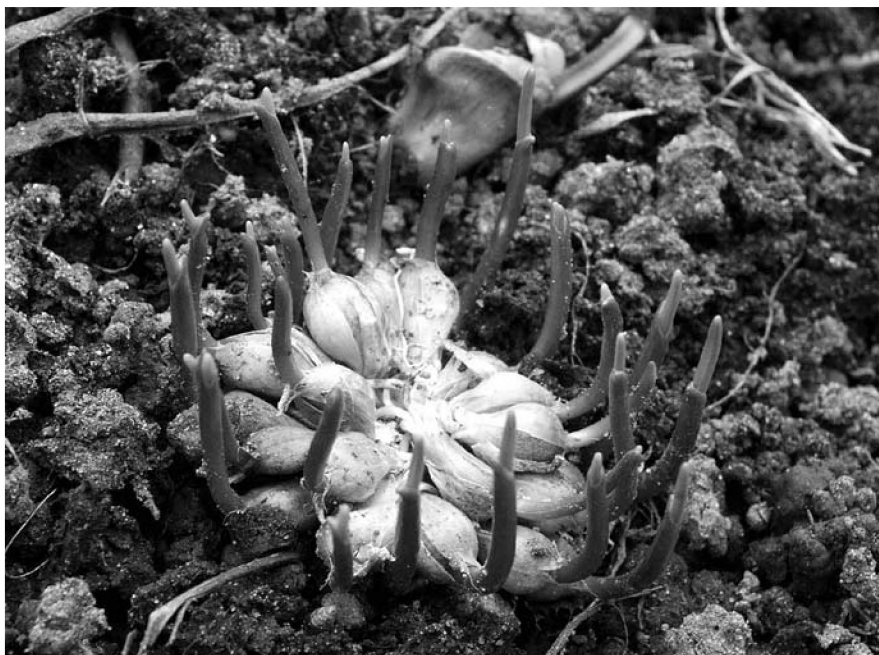
KUIDAS HOIDA OMA TEGEVUST TASAKAALUS?

Olen siiani pidanud **õpetamist** Jeesuse teistest tegevustest ülemuslikumaks. Mõelnud, et teised aspektid ainult illustreerivad ja muudavad õpetamist atraktiivsemaks. Aga ehk olen isegi olnud mõistuseajastu lapselaps. Muidugi, Jeesus ise saadab meid suures misjonikäsus kõike maailma õpetama ja õpilasi (ehk jüngerid) tegema (Mt 28). Piibel julgustab jääma apostlite õpetusse ja õpetajaid au sees pidama. Selge ja süsteemne piibliõpetus on osa meie, EKB Liidu koguduste DNA-st. See hoiab meid koos. Aga on see kõik?

Siis on muidugi **pattude andestamine**. Uuestisünd, nagu seda oma usuliikumises kutsume. Jeesuse eeskujul ja tema lunastustööle toetudes julgustame inimesi pühendama oma elu Jumalale – paluma andeks mineviku ja elama sealt edasi muudetud elu. Õpetus eelneb ja järgneb uuestisünnile, lõimub sellega läbi. Jõu elada muudetud elu saame läbi andestuse ja igapäevaselt Püha Vaimu abi kogedes. Jumala ülleloomulikkude sekkumist ei ole vaja mitte ainult pattude andestamiseks, vaid ka igapäevaselt tema armus ja õpetuses elamiseks.

Hoolikal ja värskepilgulisel evangeeliumide lugemisel märkame, et Jeesuse tegevus siiski ei piirdunud õpetamise ja pattude andestamisega. **Tervene-mis-palved** on osa nende meie liidu koguduste igapäevasest praktikast, kes evangeeliumi sõnumit tõsiselt võtavad. Ikka ja jälle Jumal tervendabki – selles räägivad mitmed tänapalved, mida inimesed toovad. Samas teame, et tervis on lõpuks Jumala käes anda. Meie ülesanne on seda hoida ja ka palvetada.

Ehk kõigist nimetatud neljast Jeesuse päästvast tegevusest kõige vastuolulisem on **seotusest vabastamine**. Kurjade vaimude väljaajamine on evangeeliumides kirjas ja öelda, et see ei kuulu päästmise valdkonda, on vildakas seisukoht. Aga viltu võib minna ka teisele poole – võime kergekäeliselt hakata kurja vaimu mõjuna kirjeldama igasuguseid seotusi. Näiteks seda, kui keegi on liialt kinni jäänud oma varandusse (nagu rikas noor mees või Sakkeus) või ebamoraalsusesse (abi-elurikkujad naine ja mees) või hoopis kohtumõistmise kibedasse pattu (variserid). Samad ohud on ka tänapäeval – liiga kergekäeliselt tembeldatakse vaimse tervise haigust demonlikuks

▲ Kүүлslaugu ühes õisikus arenenud tütarsibulad alustavad iseseisvat elu. Foto: Ülke Jõgar.

rünnakuks, meeleparandust vajavad suhtumised kirjutatakse kurjade vaimude, mitte oma uhkuse arvele jne.

Seepärast tuleb küsida, millal me tegelikult võime rääkida kurjadest vaimudest. Esimene ja kõige olulisem tunnus on, et **kurjad vaimud ei talu Jeesuse nime nimetamist ja tema ligiolekut**. Religioonipsühholoog Tõnu Lehtsaare hinnangul võib see avalduda ka selles, et Jeesuse lunastusest kuuldes muutub inimene tagedaks. Inimene ei koge eluosadust Jumala sõnaga, vaid käsitleb seda kui maagilist teksti. Okultselt seotu palve on kamandav ja/või kädistav, mitte usaldav ja kuulav. Esineb ängi ja rõhutuse perioode. Tihti võib kurja vaimu seotuse märk olla ka see, et inimene räägib kellegi teise häälega.

Vaimse või füüsilise terviseprobleemi ja kurja vaimu seotuse vahel võib aidata otsustada ka see, kas haigus allub ravile. Deemoneid Prozaciga taltsutada ei saa. Mis muidugi ei tähenda vastupidist –, et kõik, mis ei allu ravile, on demonlik.

Vabastamist on vaja kõikidest seotustest, mis Jumalast eraldavad ja inimestega suhteid rikuvad. Aga alati pole nende puhul tegu kurja vaimuga. Palju tihemini kui kurjadest vaimudest vabastamist vajavad inimesed vabastamist muudest seotustest: iseendasse kinnijäämisest, sõltuvuslikest käitumis-

mustritest (nt suhtesõltuvus või arvuti „liigtarvitamine”), hirmudest ja mõnikord liigsest enesekindlusest.

Vastupidi ka – vahel võib meil jääda märkamata kurja suuremastaabiline mõju. Kuri tegutseb tihti seal, kus ta mõju on kõige suurem – nii võib teda leida ideoloogiates, mis imbuvad meie elutappa läbi meediakanalite või mõjutavad meid läbi ühiskondlike hoiakute, mida nn arvamussliidrid esindavad. Siin on vaja selget vastuhakkamist Piibli õpetusele toetudes.

KES HOIAB MEID KOOS?

Alustasin artiklit küsimusega: Mis hoiab meid koos? Aga vastus on hoopis: meid hoiab koos „kes” – Jeesus – tema lunastus, eeskuju ja õpetus. Jumala Vaim tuletab meile Jeesuse õpetust meelde ja toimib meiega läbi jumalariiklike tegusid tehes. Seepärast usun, et püsime koos, kui hoiame oma fookust temal. Ning ei liialda ja vähenda seda, miks Jeesus tuli ja mida meidki läkitatakse tegema. ■

Meid hoiab koos „kes” – Jeesus – tema lunastus, eeskuju ja õpetus.

Suvi EKB Liidu kogudustes algus lk 14

Hiiumaal **Jausa** külas Martina õuel laulis ja mängis ansambel Robirohi. Dirigent Kaie Kant kõneles Jausa kogudusest. Oleviste vanempastor Siim Teekel luges Jumala sõna (Ps 78) ja rääkis, miks me oma esiisade usus jätkame. Pastor Enn Veevo sõnum oli: „Tulge minu juurde kõik, kes olete vaevatud ja koormatud, ja mina annan teile hingamise!” (Mt 11:28). Pärast kontserti oli kõigile kohvilaud. Foto: Üllar Kuusk.

Kohila baptistikoguduse jaaniõhtu toimus Keila jõe kaldal ajaloolises Siimu talus, kus sai alguse Kohila koguduse lugu. 1906. aastal hakati just siin pidama jumalateenistusi ja 1909. aastal registreeriti ametlikult kogudus. Mitmete inimeste jaoks on see paik olnud sünni- ja lapsepõlvkoduks, siis on toimunud ristimisi ja kogetud Jumala kõnetust. Ligi sada inimest tuli kokku, et üheskoos austada Jumalat ja tunda rõõmu kaunist suveõhtust. Foto: Helen Haljasorg.

algus lk 20

Dokumendis avaldatakse kahetsust, et sageli on ka kirik olnud süüdi nende väärkuse madaldamises ja väärkohtlemise juhtumite kinnimätsimises. Kolmandas dokumendis rõhutatakse perekonna ühtsust ja kokkukuuluvuse tähtsust rändekriisis. See resolutsioon

sai erilise tähenduse USA valitsuse hiljutise immigratsiooni puudutava otsuse valguses, mis lahutas 2000 last nende vanematest. Resolutsioon kutsub üles kõiki baptiste „prohvetlikult vastu seisma ebamoraalsetele poliitilistele otsustele, mis kahandavad immigrantide, migrantide ja põgenike õigusi ja väärkust”.

BWA juhtkond kutsus kõiki 2020. aastal Rio de Janeirosse, kus toimub BWA kongress. Isegi kui see reis peaks olema liiga pikk ja vahest teostamatu, on hea teada, et usu-suguvõsa, kuhu Eestigi EKB usklikud kuuluvad, on palju suurem, kui argipäevas oskad märgata või mõelda. ■

Mis mõtted võivad hea elujärjega inimesel pähe tulla?

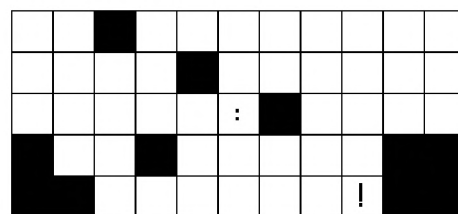
Ruudustikus on vasakult paremale lugedes üks mõte Piiblist.

Iga täht ruudustiku all on õiges tulbas, ent mitte õiges järjekorras.

Kui paigutad tähed tagasi ruudustikku, saad piiblisalmi, mis vastab pealkirjas olevale küsimusele. Sõnavahesid tähistavad mustad ruudud. Kõik salmi olevad kirjavahemärgid on ruudustikus ette antud.

Piiblisalm on võetud 1997. aasta piiblitõlke järgi.

Eelmise Tähesaju „Mille üle soovitab Piibel mõtiskleda?” lahendus on kirjas Kl 3:2: „Mõtelge sellele, mis on ülal, mitte sellele, mis on maa peal”.

I

A A S K L I L V

O E L E A Õ L M I I S

M E I I Õ T Õ E U N A

H L I M S P G G S E N

Uut seminaris

TULE ÕPPIMA

RAKENDUSKÕRGHARIDUSE ÕPPEKAVALE "VABAKIRIKLIK TEOLOOGIA JA JUHTIMINE".
REGISTREERU VASTUVÕTUVESTLUSELE KODULEHEL NING KOHTUME JUBA 22.08 TARTUS
KELL 13-16.

LÜHIKESED TÄIENDKOOLITUSED:

- EESTI KIRIKU- JA KULTUURILUGU 6EAP // TOIVO PILLI // ALGAB 28.-29.08; JÄTKUB OKT; NOV; VEEBR; MÄRTS (TÄPSED KUUPÄEVAD SELGUMISEL).
- HINGEHOID 6EAP // TÖNU LEHTSAAR, MEEGO REMMEL, KARMEN MAIKALU // ALGAB 28.08, EDASISED KUUPÄEVAD SELGUMISEL.
- UUE TESTAMENDI KIRI (FILIPI KIRI) 3EAP // INNAR KRUGLOV, JOOSEP TAMMO // ALGUS 27.08, 12.10
- ANDIDEPÕHINE MEESKONNATÖÖ // EINIKE PILLI, MEEGO REMMEL, MEELIS KIBUSPUU, KAUR PALDRE // 29.08, 10.10, 12.12
- PIIBLI TEOLOOGIA 6EAP // LEHO PALDRE // ALGAB 28. AUG, EDASISED KUUPÄEVAD SELGUMISEL.
- MISJONITEOLOOGIA JA PRAKTIKA 6EAP // HELINA VOOGNE // ALGAB 14.09, EDASISED KUUPÄEVAD SELGUMISEL.
- PERE- JA NOORTESÕBRALIK ÕPIKESKKOND 3EAP // EINIKE PILLI, KADI TINGAS, ENELY LEHTME // ALGAB 27.08 JA 15.12
- UUS MEEDIA KUI ESIK – KOGUDUS, MIS KÕNETAB TÄNAPÄEVAST INIMEST 3EAP // HELE-MARIA TAIMLA // 13.10 JA 19.01

PIKAD TÄIENDKOOLITUSED:

- PIIBLI BAASKURSUS EHK JUMAL, LOODU JA KOGUDUS 9EAP (E-KURSUS PAARI KOHTUMISEGA) // HELINA VOOGNE // ALGAB 15.09
- KOGUDUSTE RAJAMISE JA ARENDAMISE BAASKURSUS 9EAP // JAKOB REMMEL, PEEP SAAR JPT // 27.08.18, 12.10, 14.12, 15.02.19 JA 12.-13.04
- NOORTE JUHTIDE ARENGUPROGRAMM FUTUURUM // GUNNAR KOTIESEN, SVEN-JOONATAN SIIBAK, EINIKE PILLI, ERKI TAMM, KENNO LEIER, URMO REITAV, HELLE LIHT, JUKO-MART KÕLAR, ELIISABET REHEPAPP, MEEGO REMMEL, JAEL PUUSAAG JPT. // ALATES 10.-11.11.18
- JÄTKUB INSPIREERIV ÜLISTUS // 08.-09.09; 27.-28.10; 9.-10.03.

ROHKEM INFOT:
KUS.TARTU.EE

KRISTLASED ARVAMUSFESTIVALIL – JA ARVATA OLI

■ Rando Selbak, Rakke kogudus

Paide arvamusfestivalil oli tänavu oma telgiga ka Eesti Kirikute Nõukogu, sest sealsed teemad puudutavad nii kristlasi kui kogudusi.

Mina osalesin vaid esimesel päeval (10.08), kus õnnestus osa saada kolmest paneeldiskussioonist. Jättes lapsed lastehoidu, suundusime abikaasaga arutellu „Kas eestlane usub õnnelikku perekonda?“. Telgiplatsi u 30 huvilist jaotati viide gruppi. Kuigi aega jäi napiks, koguti palju häid mõtteid.

Õnneliku abielu aluseks on: Sarnased väärtused, mida vastastikku aktsepteeritakse. Oskus leida kompromisse. Võime andestada ja mõista, et mu partner ongi teistsugune. Mehe ja naise rollide jaotus. Armastus on otsus.

Priit Sibul tõi välja, et meedia maalib meile pildi probleemideta peredest ehk telenägudel on n-ö „täiuslikud pered“. Tegelikuses on kõigil probleeme.

Dagmar Lamp nentis, et tihti on partnerile väga kõrged ootused ja kui need ei realiseeru, ollakse pettunud. Tuleks olla tänulikum selle eest, mis on.

Aeg-ajalt võiks abielulepinu üle vaadata ja küsida, kuidas meil läheb?

Toodi esile perede kehva majanduslik olukord, erinevad maailmavaated (vaid üks pool on usklik). Ei osata või ei julgeta minna psühholoogi või pereterapeudi juurde.

Kõlas ka mõte, et praegune põlvkond on harjunud kõike odavalt ja kergelt kätte saama. Vanasti kooti ise sokki ja kui see katki läks, nõeluti või lapiti ära. Nüüd visatakse minema ja ostetakse uus. Selline mõtteviis kandub üle ka abiellu. Kuid õnneliku abielu nimel tuleb tööd teha ja vaeva näha.

Teine arutelu oli teemal „Religioonipöörast eelarvamusteta“.

Selles osales mitmeid kristlike koolide juhte. Küsiti, kuidas saada rohke-

mal hulgal koolidesse religiooniõpetuse tunde ja kes peaks neid läbi viima ning kas see peaks olema kohustuslik või vabatahtlik.

Urmas Viilma soovis, et kool võimaldaks religiooniõpetust tutvustavad kohustuslikud tunnid ja kui on piisavalt huvilisi, siis jätkata vabatahtliku aienena.

Küsimine, miks kardetakse koolis usuõpetuse tunde? Põhiprobleemina tuuakse välja, et see pole piisavalt kirikukeskne või vastupidi – on liiga kirikukeskne.

Viilma tõi toreda näite: Kui Gerd Kanter, kes lõpetas profikarjääri, läheks kooli kehalise kasvatuse õpetajaks, ei karda tõenäoliselt ükski lapsevanem, et nüüd ta „pöörab“ ka minu lapse

Uuringute põhjal on huvi kristluse vastu tõusnud. Inimestega vesteldes selgub aga, et tahetakse küll vaimulikke talitusi (ristimised, leerid, laulatused, matused), kuid ei soovita end püsivalt mõne kogudusega siduda.

Pilt kristlusest on väga kirju. „Nii kaua, kui kestab Hollywood, kestab ka kristlus“, kõlas hirmuäratav, aga mõtlemapanev lause.

Lõpuks küsiti: „Milline on Eesti usu- ja maastik 30 aasta pärast?“ Helesinise unistusest arvati, et Eestist saab Euroopa kristlik oaas, kuhu tulevad ümberkaudsed rahvad ja näevad ehedat usku. Kurvema stsenaariumina nähti, et islami ja muude usundite meeletopealetung jõuab suure sisserände tulemusena ka Eestisse ning siit kaob seegi,

kettaheitjaks. Ometi arvatakse seda pastorite puhul, et need tuleksid kohe „ära pöörada“. Ometi olevat religiooniõpetust saanud lapsed hiljem teiste suhtes sallivamad.

Liiga palju rõhutatakse religioonialaste teadmiste edastamist koolis. Pigem võiks kogudused ise leida võimalusi kooliga koostööd teha. Religiooniõpetus annab noortele teeviidad, mis viivad koguduseni, kuid kogudus peab ise tulema nendeni.

„Kui kristlik või mitte kristlik on Eesti ühiskond?“ küsiti viimasel debatil.

▲ Arutelu juhtis pereterapeut Karmen Maikalu, osalesid peapiiskop Urmas Viilma, vaimulik Triin Käpp, riigikogu liige Priit Sibul, „Postimehe“ ajakirjanik Dagmar Lamp ja paarisuhte terapeut Kaia Kapsta-Forrester. Foto: Rando Selbak.

mis meil praegu on.

Minul aga tekkis arvamus – inimesed meie ümber ei vaja „Hollywoodi kristlust“, mida nähakse moonutatud kujul läbi telekraani, vaid elavat Kristust meie eludes. ■

MIS ON PP?

PiibliPäevad (PP festival) on noorte kogunemine, mis sellel aastal toimub juba **40. korda**. Tänaseks on sellest kasvanud suurem liikumine, mida tuntakse **PP** nime all. Selle raames kohtuvad noored **üle Eesti** igal aastal ühiselt jagatud **elumuutvateks kogemusteks**. PP on muutnud sadade ja tuhandete noorte elusid ning tõeliselt eriline oleks näha sel aastal ka **SIND** rohkem kui **800 osaleja** hulgas!

PP40 visioon on, et Eesti noor võiks tajuda enda väärtust, mille Jumal on andnud ning seda, kui suur mõju on tema lool ümbritsevatele inimestele läbi Jeesuse eeskuju.

PP SÜGIS on kolmepäevane festival, kus läbipaistvalt räägitud lugude kaudu tuleb esile see, kuidas Jumal saab elusid muuta ja kujundada – seda läbi elu kõrghetkede, aga ka raskete kukkumiste. Saame kogeda, kuidas koos **Jumalaga elades** on meil **tõeline mõju** meid ümbritsevatele **inimestele**. Mitmekülgsete kõnelejate, siiraste lugude, elava muusika, aktiivsete grupiaegade ning arutelude kaudu sünnib keskkond, kus Jumal saab puudutada, taastada, tervendada ning kutsuda elama tõeliselt mõjukat elu!

Usume, et sügisese sündmuse kaudu on Jumalal eriline igatsus tegutseda ja liikuda oma Vaimu läbi Eesti noorte seas. **Kutsume Sind** üles tõsiselt **palvetama** kogu PP, selle korralduse, meeskonna ja iga kohale tuleva noore eest. **Palume Sind innustada, julgustada ja toetada noori**, keda tunnend, PP festivalist osa võtma. Kui koged südames, et PP on Jumalariigi töö, millest tahaksid rohkem osa olla, siis **innustame Sind rahaliselt toetama** Eesti suurimat ja vanimat kristlikku noortefestivali.

Makse saaja: Eesti EKBK Liit
Swedbank: EE472200001120173874
Selgitus: PPfestivali toetus

21.-23. | sept | 18
SINU LOOL ON MÕJU

Noblessner Shipyard, Tallinn
ppfestival.ee